

- §12-miljøgodkendelse til
Lillegård
Præstegårdsvejen 3
3700 Rønne

Kolofon: Bornholms Regionskommune; September

Udarbejdet af:	Teknik & Miljø
Layout & Tryk:	Teknik & Miljø
Journalnummer:	09.17.18P19-0004
Sagsbehandler:	Helle Thers
Kortbilag:	Kort & Matrikelstyrelsen

Lillegård

Præstegårdsvejen 3
3700 Ronne
Ejendomsnummer: 4000265690
CHR nr. 92779
CVR nr. 11827446
P-nr. 1000283540
Mobilnr. 23400243
E-mail: t-lillegaard@mail.dk

Miljøgodkendelse til Lillegård

Godkendelsesdato: 15. september 2010

September 2010

Indholdsfortegnelse

Miljøgodkendelse til Lillegård	5
1 Generelle vilkår	5
1.1 Vilkår vedrørende drift og indretning.....	5
1.2 Vilkår vedrørende årsproduktion.....	6
1.3 Vilkår vedrørende information og ændringer på ejendommen.....	6
2 Vilkår vedrørende produktionsanlægget.....	7
2.1 Staldinventar- og drift.....	7
2.2 Ventilation.....	8
2.3 Rengøring af staldanlæg.....	8
2.4 Lugt og ammoniak	8
2.5 Vilkår vedrørende gyllebeholdere	9
2.6 Gødningsoptagelse	9
2.7 Gyllehåndtering	9
2.8 Udspredning af gylle op til byzone	9
2.9 Spildevand og overfladevand.....	9
2.10 Uheld og risici.....	10
2.11 Støjkloder.....	10
2.12 Skadedyr	11
2.13 Støv	11
2.14 Oplag af olie, affald, pesticider og øvrige kemikalier	11
Olie.....	11
Affald	11
Sprøjtemidler og medicin	12
3 Vilkår om udsprædningsarealer	12
4 Vilkår om beplantning	12
4 Vilkår vedrørende bedst tilgængelige teknologi/Renere teknologi.....	13
5 Vilkår vedrørende tilsyn, kontrol og egenkontrol	13
Godkendelsens forudsætninger – miljøteknisk beskrivelse	14
6. Beskrivelse af produktionsanlægget og bedriftens arealer	14
6.1 Ansøger og ejerforhold.....	14
6.2 Husdyrbruget	14
6.3 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold.....	14
6.3.1 Landskabelig placering af Lillegård	14
6.3.2 Lillegårds placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinier, fredninger mm.	15
6.4 Ejendommens bygningsanlæg	16
6.4.1 Produktionsanlægget	17
6.5 Ejendommens husdyrhold.....	19
6.6 Opbevaringskapacitet	19
6.6.1 Produktion af husdyrgødning	19
6.6.2 Ejendommens opbevaringsanlæg.....	19
6.7 Bedriftens landbrugsjord.....	20
6.7.1 Harmoniareal.....	20
6.7.2 Arealkrav	21
7 Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug.....	21
7.1 Energi.....	21
7.1.1 El.....	21
7.1.2 Olie	22
7.2 Vand.....	22
7.3 Gødning.....	23
7.3.1 Husdyrgødning.....	23
7.4 Foder og foderopbevaring.....	23
7.5 Såsæd.....	23
7.6 Kemikalier og pesticider.....	24
8 Fleksibilitet	24
9 Forventede reststoffer og emission fra anlægget	24
9.1 Husdyrgødning.....	24

9.2 Kvælstofudvaskning.....	25
9.2.1 Overfladevand – Nitratklasse.....	25
9.2.2 Grundvand – nitratfølsomt område.....	25
9.3 Fosfor.....	25
9.4 Ammoniakfordampning.....	25
9.5 Lugtemission.....	25
9.5.1 Vedvarende lugtkilder.....	25
9.5.2 Periodiske lugtkilder.....	26
9.6 Støvemission.....	26
9.7 Støjkilder.....	27
9.7.1 Vedvarende støjkilder.....	27
9.7.2 Periodiske støjkilder.....	27
9.8 Lys.....	28
9.9 Transport.....	28
9.9.1 Intern transport.....	28
9.9.2 Ekstern transport.....	28
9.10 Fluer og skadedyr.....	29
9.11 Spildevand.....	29
9.12 Affald.....	29
9.12.1 Olie- og kemikalieaffald.....	30
9.12.2 Animalsk affald.....	30
10 Risici.....	30
11 Egenkontrol og Management.....	31
12 Husdyrbrugets ophør.....	32
Vurderinger.....	32
13 Vurdering af produktions miljøpåvirkning.....	32
13.1 Kvælstofpåvirkning.....	32
13.1.1 Overfladevand.....	32
13.1.2 Grundvand.....	33
13.1.3 Vandløb og søer.....	33
13.2 Fosforudledning.....	33
13.3 Ammoniakdeposition til naturarealer.....	33
13.4 Pesticidpåvirkning.....	35
13.5 Påvirkning af bilag IV arter.....	35
14 Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering.....	36
15 Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener.....	36
16 Vurdering af anvendelse af bedste tilgængelige teknik.....	37
17 Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier.....	40
18 Vurdering af tiltag ved ophør af husdyrbruget.....	41
19 Vurdering af alternativer til beskrevet produktionsudvidelse.....	41
19.1 Alternative løsninger.....	41
19.2 0-alternativ.....	42
20 Afværgeforanstaltninger.....	42
20.1 Fodermæssige forhold.....	42
20.2 Afgasning af gylle.....	43
21 Samlet konkluderende vurdering.....	43
22 Generelle forhold.....	43
22.1 Tidligere offentliggørelser.....	43
22.2 Klagevejledning.....	44
Bilag 1 – Udspretningsarealer, §3 beskyttet natur og EU-habitatområde, og arealer i bufferzoner.....	45
Bilag 2 – Udspretningsarealer i nitratklasse.....	48
Bilag 3 – Anlægstegning.....	49
Bilag 4 – Transportrute med gylle.....	50
Bilag 5 – Beredskabsplan.....	51
Bilag 6 – Beregninger vedr. lugtemission vha. OML-modellen.....	62
Bilag 7 – Modtagne indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode.....	64

Miljøgodkendelse til Lillegård

Bornholms Regionskommune giver hermed godkendelse i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug samt tilhørende bekendtgørelse nr. 648 af 18. juni 2007 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug og bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. samt bekendtgørelse 736 af 30. juni 2008 om ændring af bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.

Svineproduktionen på Lillegård kan udvides fra 8.200 slagtesvin (30-105 kg) til 16.050 slagtesvin (30-107 kg), hvilket svarer til en udvidelse fra 222,9 dyreenheder (DE) til 452,34 DE. I forbindelse med udvidelsen ønskes opført en ny stald nord for den eksisterende. Den nye stald bliver tilsvarende den eksisterende, hvilket vil sige på 1.936 m² og med i alt 2.024 stipladser. Herudover ønskes opført en ny maskinbygning syd for den eksisterende svinestald.

1 Generelle vilkår

Denne godkendelse omfatter samtlige landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen Lillegård, Præstegårdsvejen 3, 3700 Rønne. Til ejendommen er tilknyttet husdyrproduktion vedrørende CHR nr.92779, og ejendommen er desuden knyttet til CVR nr. 11827446 samt P-nr. 1000283540.

Bedriften skal til enhver tid leve op til gældende regler, love og bekendtgørelser – også selvom disse regler eventuelt måtte være skærpende i forhold til denne godkendelse.

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 2 år fra denne afgørelses meddelelse. Med ”udnyttet” menes, at det ansøgte byggeri er taget i brug og der er indsat et dyrehold svarende til opstart af den ansøgte produktion. Den fulde årsproduktion behøver således ikke være opfyldt 2 år efter meddelelsen af godkendelse.

Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden således:

- Når besætningen er nået op på 452,34 dyreenheder
- Besætningens/produktionens størrelse den 15. september 2012 (2 år efter godkendelsens dato)

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse. Dato for retsbeskyttelsens udløb den 15. september 2018. Vilkårene kan dog til enhver tid ændres efter reglerne i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 40 stk. 2.

I denne godkendelse er der indarbejdet fleksibilitet i forhold til besætnings sammensætningen og fleksibilitet i forhold til ind- og afgangsvægt på slagtesvinene, samt fleksibilitet i forhold til teknologi i relation til lugtreducerende tiltag.

Virksomhedens miljøgodkendelse skal, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages senest, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt, at foretage den første revurdering i 2018.

Denne godkendelse skal være kendt af den daglige driftsansvarlige og andet personale med tilknytning til husdyrbruget.

1.1 Vilkår vedrørende drift og indretning

1.1.1 Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den miljøtekniske beskrivelse og med de ændringer, der fremgår af godkendelsens vilkår.

- 1.1.2 Der skal til stadighed tilstræbes en god staldhygiejne, herunder sikre at stier holdes tørre, samt at staldene og fodringsanlæg holdes rene. Klimatiske forhold fx meget høje temperaturer kan medføre at grise gøder i et større areal af stien.
- 1.1.3 Drikkevandssystemet skal drives og vedligeholdes, således at unødigt spild undgås i videst muligt omfang.
- 1.1.4 Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.

1.2 Vilkår vedrørende årsproduktion

- 1.2.1 Svinebruget tillades drevet med et dyrehold på maksimalt 452,34 DE, der fordeler sig på 16.050 slagtesvin (30-107 kg).

Inden for dette produktionsniveau tillades afvigelser i ind- og afgangsvægt, så længe det maksimale antal DE ikke overskrides. Indgangsvægten må variere mellem 30 og 35 kg og afgangsvægten må variere mellem 105 og 107 kg som gennemsnit over året. Det maksimale antal dyreenheder på 452,34 DE må ikke overskrides.

1.3 Vilkår vedrørende information og ændringer på ejendommen

- 1.3.1 Ændring i ejerforhold (eller hvem der har ansvar for driften) skal meddeles til kommunen. Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til godkendelsen, skal anmeldes til kommune inden gennemførelsen. Kommunen vurderer om de aktuelle planer for ændringer/udvidelse kan ske indenfor rammerne af denne godkendelse.
- 1.3.2 De vilkår der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.

Godkendelsens forudsætninger (miljøteknisk beskrivelse) og miljøvurderingen tager udgangspunkt i de udbringningsarealer, der fremgår af kortbilag 1. Det samlede udspretningsareal udgør 429,15 ha, se tabel 1 nedenfor. Der må udbringes husdyrgødning på de arealer på den pågældende bedrift som fremgår af bilag 1.

Tabel 1: Udspretningsarealer til produktionen på Lillegård

Ejerforhold	Adresse	Matrikel & Matrikulært areal (ha)	Udspretningsareal (ha)
Ejet	Blemmelyngvejen 15 3700 Rønne	28h m.fl., Nylarsker	(54,10)
	Præstegårdsvejen 3 3700 Rønne	193bz m.fl.	(85,86)
Forpagtet	Blemmelyngvejen 19 3700 Rønne	72 m.fl., Nylarsker	(5,14)
Forpagtet	Blemmelyngvejen 11 3700 Rønne	73bk, Nylarsker	(2,50)
Forpagtet	Blemmelyngvejen 9 3700 Rønne	78, Nylarsker	(1,13)
Forpagtet	Præstegårdsvejen 13 3700 Rønne	202a, Vestermarie	(2,30)
Forpagtet	Segenvej 42 3700 Rønne	349b m.fl., Vestermarie	(9,92)
Forpagtet	Segenvej 38 3700 Rønne	349a m.fl., Vestermarie	(7,18)
Forpagtet	Præstegårdsvejen 1 3700 Rønne	87k m.fl., Vestermarie	(26,42)
Forpagtet	Præstegårdsvejen 7 3700 Rønne	199bb m.fl., Vestermarie	(16,72)
Forpagtet	Tornbyvej 9 3700 Rønne	89a m.fl., Klemensker	(101,07)
Forpagtet	Kirkedalsvej 22 3790 Hasle	59b m.fl., Rutsker	(13,67)
Forpagtet	Præstegårdsvejen 8 3700 Rønne	220 m.fl., Vestermarie	(5,80)
Forpagtet	Halledalsvej 5 3790 Hasle	1n m.fl., Rutsker	(11,00)
Forpagtet	Ahlegårdsvejen 6 3700 Rønne	252b m.fl., Vestermarie	(13,46)
Forpagtet	Segenvej 29 3700 Rønne	327, Vestermarie	(3,95)
Gylleaftale	Vasegårdsvej 6 3720 Aakirkeby	51a m.fl. Aaker	51,40
Gylleaftale	Præstegårdsvejen 4 3700 Rønne	40m m.fl. Vestermarie	13,05
Gylleaftale	Præstegårdsvejen 8 3700 Rønne	220 m.fl. Vestermarie	4,48
I alt			429,15

- 1.3.3 Ændringer af udspretningsarealet, skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, der vurderer, hvorvidt de nye arealer er mere sårbare end de nuværende. Fristen for anmeldelse af nye arealer er 1. august forud for det planår, hvor arealerne ønskes anvendt.

2 Vilkår vedrørende produktionsanlægget

2.1 Staldinventar- og drift

- 2.1.1 Der skal etableres overbrusningsanlæg ELLER højtryksanlæg, hvor staldluften tilføres forstøvet vand i samtlige stalde.

I stalde til smågrise, avls- og slagtesvin taget i brug efter 1. juli 2000 er det et lovkrav, at der til grise over 20 kg opsættes overbrusning eller andre foranstaltninger, der giver grisene mulighed for køling. (§ 4 i lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin).

2.2 Ventilation

2.2.1 Ventilatorer skal renholdes og rengøres inden hver indsætning af nyt hold dyr. Nævnte skal fremgå af egenkontroljournal.

2.3 Rengøring af staldanlæg

2.3.1 Der skal opretholdes en god staldhygiejne. Bygninger, anlæg og omgivelser skal renholdes, således at lugtgener begrænses mest muligt for de omkringboende.

2.4 Lugt og ammoniak

2.4.1 Det er via OML-modellen beregnet, at genekriteriet på $5 \text{ OU}_{e/m^3}$ til Vestermarie by er opfyldt, da ejeren af Lillegård har valgt følgende teknologi: Rimu biologisk luftrensningsanlæg, der skal fjerne, hvad der svarer til 63% lugt på alle afkast på den nye stald.

2.4.2 Såfremt det ikke inden for en periode på 1½ år kan dokumenteres, at det valgte biologiske luftrensningsanlæg kan reducere lugtemissionen med hvad der svare til 63% lugtreduktion på alle afkast på den nye stald, skal et af de andre to alternativer til lugtreducing, som er beskrevet i afsnit ”8 Flexibilitet” gennemføres.

2.4.3 Kravet om 25% reduktion på ammoniaktabet fra stald og lager, samt opfyldelse af BAT-kravet betyder, at ammoniakfordampningen ikke må overstige 5594,99 kg $\text{NH}_3\text{-N}$. Til opfyldelse af dette krav har ejeren af Lillegård valgt følgende teknologi: Et biologisk luftrensningsanlæg, der har en effekt på minimum 50 % på ammoniaktabet fra den nye stald.

2.4.4 Der skal løbende og mindst hvert kvartal det første 1½ år efter anlægget er taget i brug indsendes dokumentation til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø for effekten af den valgte teknologi lever op til de i vilkår 2.4.1 og 2.4.3 stillede krav.

2.4.5 Faste konstruktioner til opfyldelse af den i vilkår 2.4.1 og 2.4.3 valgte teknologi skal være etableret og taget i brug senest samtidig med, at den godkendte udvidelsen er gennemført og i drift.

2.4.6 På tilsynsmyndighedens forlangende skal den driftsansvarlige fremvise dokumentation for etablering af de i vilkår 2.4.1 og 2.4.3 valgte teknologier i form af faktura eller anden form for dokumentation, som kan sidestilles hermed.

2.4.6 Såfremt der efter kommunens vurdering opstår væsentlige lugtgener, der vurderes at være væsentlig større end der kan forventes ifølge grundlaget for miljøvurderingen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal indgives og gennemføres projekt for afhjælpende foranstaltninger.

2.5 Vilkår vedrørende gyllebeholdere

- 2.5.1 I forbindelse med tømning af beholderen kan det være vanskeligt at etablere et nyt flydelag, og der accepteres en periode på 2 uger uden tæt overdækning. Efter omrøring og udbringning i øvrigt accepteres en periode på 7 dage efter seneste omrøring eller konstateret manglende overdækning.

2.6 Gødningsopbevaring

- 2.6.1 Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder på husdyrbruget.

2.7 Gyllehåndtering

- 2.7.1 Ved håndtering af gylle gennem ikke-faste installationer, der ikke lever op til § 18 i bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v., skal dette foretages under konstant opsyn, således at evt. brud straks opdages og pumpningen i så fald afbrydes.
- 2.7.2 Såfremt der ved en eller flere af gyllebeholderne er etableret fast pumpeudstyr, skal elinstallationen indrettes, så at pumpen ikke kan startes utilsigtet.
- 2.7.3 Hvis der er monteret fjernbetjent pumpeudstyr på en eller flere af gyllebeholderne, skal der være monteret en anordning, der sikrer at pumpen slår fra automatisk, når der er pumpet, hvad der svarer til indholdet af en gyllevogn. Der kan alternativt etableres en anordning, som sikrer, at pumpen kun kan startes, når der står en gyllevogn under udløbet – og at der kun kan pumpes en mængde svarende til en gyllevognfuld.

2.8 Udspredning af gylle op til byzone

- 2.8.1 Husdyrgødning må ikke udbringes på lørdage samt søn- og helligdage på arealer, der ligger nærmere end 200 m fra byzone.
- 2.8.2 Transport af gylle til udsprængningsarealerne og Biokraft gennem Vestermarie må ikke foregå på lørdage samt søn- og helligdage.

2.9 Spildevand og overfladevand

- 2.9.1 Tagvand kan ledes direkte til vandløb eller sø. Overfladevand fra øvrige befæstede arealer skal passere et veldimensioneret sandfang inden udledning til dræn, vandløb eller sø (kræver særskilt tilladelse).
- 2.9.2 Spildevand fra rengøring af stalde og lignende skal ledes til samletank eller gyllesystem og anvendes i henhold til reglerne for husdyrgødning i bekendtgørelse for husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Bek. nr. 1695 af 19. december 2006).
- 2.9.3 Vask af maskiner og redskaber uden gødningsrester skal ske på fast vaskeplads. Vaskevandet kan, mod særskilt tilladelse, udledes til dræn, dog skal vandet forinden udløbet gennemgå rensning i et veldimensioneret sandfang og en godkendt olieudskiller.
- 2.9.4 Al vask af maskiner, redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester og sprøjterester skal foregå på støbt, tæt plads med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder. Udbringning skal

ske jf. bekendtgørelse for husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Bek. nr. 1695 af 19. december 2006).

2.10 Uheld og risici

- 2.10.1 Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til: 112 eller Bornholms Politi, tlf.: 114.
- 2.10.2 Der er udarbejdet en beredskabsplan for Lillegård som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Denne beredskabsplan skal vedligeholdes så oplysningerne i den altid er opdateret.
- 2.10.3 Såfremt planen ikke foreligger på tidspunktet, hvor godkendelsen meddeles, skal den indsendes til tilsynsmyndigheden senest én måned efter meddelelse af godkendelsen.

2.11 Støjkilder

- 2.11.1 Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Mandag-fredag Kl. 7-18 (8 timer)	Alle dage Kl. 18-22 (1 timer)	Alle dage Kl. 22-7 (½ timer)	Alle dage Kl. 22-7
Lørdag Kl. 7-14 (7 timer)	Lørdag Kl. 14-18 (4 timer)		Maksimal værdi
	Søn- og helligdag Kl. 7-18 (8 timer)		
55 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)	55 dB(A)

- 2.11.2 Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver midlingstiden inden for den pågældende periode.
- 2.11.3 Virksomheden skal, for egen regning, dokumentere, at støjvilkårene overholdes, hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet. Dokumentation for overholdelse af støjkravene kan være i form af målinger i ejendommens omgivelser (under fuld drift) eller kildestyrkemålinger ved de enkelte støjkilder kombineret med beregninger efter den fælles nordiske beregningsmodel for industristøj.

Kravet om dokumentation af støjforholdene kan højst fremsættes en gang årligt, med mindre den seneste kontrol viser, at vilkår nr. 2.11.1 ikke kan overholdes. Støjmålinger skal udføres som beskrevet i Miljøstyrelsens til enhver tid gældende støjberegningsvejledning og foretages i punkter som forinden aftales med tilsynsmyndigheden. Støjmåling skal udføres af et akkrediteret firma.

I våde høst år kan behovet for tørring af korn og andre afgrøder være så stort, at det er nødvendigt at lade blæserne køre i døgndrift. Særligt ved køling af korn kan det være nødvendigt at gøre det om natten, da temperaturen om dagen er for høj til, at der kan køles.

2.12 Skadedyr

2.12.1 Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium. Bekæmpelsen skal desuden foretages på tilsynsmyndighedens forlangende.

2.12.2 Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

2.13 Støv

2.13.1 Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

2.14 Oplag af olie, affald, pesticider og øvrige kemikalier

Olie

2.14.1 Olietanke skal stå på et for olie vanskeligt gennemtrængeligt underlag, og som minimum være overdækket med et halvtag.

2.14.2 Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

2.14.3 Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

2.14.4 Olie skal opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening.

Affald

2.14.5 Arealerne omkring bygningerne og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald.

2.14.6 Affald skal opbevares og bortskaffes efter BOFA I/S's regulativer.

2.14.7 Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen. Det gælder dog ikke afbrænding af affald, der er tilladt i medfør af BOFA I/S's affaldsregulativ (haveaffald)

2.14.8 Virksomhedens medicinaffald, veterinært affald m.v. skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende. Affaldet skal bortskaffes efter BOFA I/S's regulativer.

2.14.9 Bekendtgørelse nr. 439 af 11. maj 2007 (Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr) har følgende præcisering af hvordan døde dyr skal opbevares:

- 2.14.9.1 Dyrene skal indtil afhentning opbevares på et skyggefuldt sted.
- 2.14.9.2 Dyrene skal placeres på et underlag, så de er hævet i en passende afstand fra jorden.
- 2.14.9.3 Hvor det er nødvendigt, sikres afhentningspladsen mod ådselædende dyr.
- 2.14.9.4 Afhentningsstedet skal ligge i en passende afstand fra produktionsbygninger og offentlig vej.
- 2.14.9.5 Afhentningsstedet skal ligge ved fast tilkørselsvej og være tilgængelig for opsamlingsmateriellet.
- 2.14.9.6 I tilfælde hvor dyrene er overdækket, skal det ske med en fast overdækning.
- 2.14.9.7 Selvdøde og aflivede dyr kan opbevares på køl eller frost i lukkede, overdækkede container. Hvis denne mulighed benyttes, behøver pkt. 2.14.9.1-2.14.1.3 og 2.14.1.5 ovenfor ikke at være opfyldt.

2.14.10 Affald bør sorteres i containere opstillet på ejendommen.

2.14.11 Olie- og kemikalieaffald skal opbevares i egnet emballage og skal stå på støbt areal. Oplagspladsen skal være under tag.

Sprøjtemidler og medicin

2.14.12 Rester af lægemidler og kanyler fra dyrehold betragtes som ”særligt affald” og skal bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler om bortskaffelse af affald. Medicin (lægemidler) må ikke opbevares sammen med levnedsmidler eller foderstoffer.

2.14.13 Lægemedelrester og brugte kanyler skal bortskaffes via autoriserede kanaler som fx kommunale modtageordninger. Ved særlige forholdsregler for bortskaffelse af lægemidler, vil det fremgå af indlægssedlen i pakningen.

2.14.14 Påfyldning af vand i forbindelse med brug af sprøjtemidler må ikke ske ved direkte opsugning fra søer, vandløb eller brønde/boringer. Der må ikke være risiko for afløb til dræn eller vandløb.

2.14.15 Medicinrester og rester af sprøjtemidler samt emballage skal bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler om bortskaffelse af affald, herunder reglerne om olie- og kemikalieaffald.

3 Vilkår om udspretningsarealer

3.1.1 På bedriftens arealer og husdyrgødningsaftaler (se bilag 1 og 2) må der maksimalt udbringes husdyrgødning svarende til 497,07 DE pr. planår (1/8 til 31/7), og således at der på bedriftens arealer ikke udbringes mere end 1,3799 DE/ha. Der skal ved tilsyn foreligge dokumentation herfor for de seneste 5 år fx i form af de indsendte gødningsregnskaber. (Dette vilkår træder dog først i kraft fra godkendelsesdatoen og således skal der ikke de første år kunne fremvises gødningsregnskaber, som dokumenterer dette 5 år tilbage i tiden).
Der må derudover ikke tilføres bedriftens arealer anden organisk gødning som fx affald.

3.1.2 Flydende husdyrgødning må ikke udbringes på stejle skrånninger med en hældning på mere end 6 grader ned mod vandløb, søer over 100 m² inden for en afstand af 20 meter fra vandløbers eller søens øverste kant.

4 Vilkår om beplantning

4.1 Der skal langs med den nordlige side af den nye slagtesvinestald plantes 10 enkelt stående træer (poppel eller lind). Bilag 6 angiver placeringen af disse træer.

4 Vilkår vedrørende bedst tilgængelige teknologi/Renere teknologi

- 4.1 Der skal i godkendelsesperioden foretages fornøden forureningsbegrænsning på basis af principper om bedst tilgængelig teknik til nedbringelse af eventuelle gener fra stalde og gødningsopbevaring.
- 4.2 Ved erstatning af råvarer og hjælpestoffer skal virksomheden dokumentere, at erstatningen sker til mindre miljøbelastende råvarer og hjælpestoffer.
- 4.3 Anlæg der er særligt energiforbrugende, fx ventilationsanlæg og luftrensning skal kontrolleres og vedligeholdes således, at de altid kører energimæssigt optimalt.
- 4.4 Når den eksisterende slagtesvinestald skal renoveres skal bedste anvendelige teknologi implementeres i dette staldafsnit.
- 4.5 **Vedligeholdelse af staldanlæg**
Ved større vedligeholdelsesarbejder på anlægget (staldinventar, ventilationsanlæg eller lignende) skal den valgte løsning leve op til bedste tilgængelige teknik (BAT). Arbejdet skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, der vurderer, om kravet om BAT er opfyldt. Arbejdet må ikke påbegyndes, inden kommunen har givet skriftlig tilladelse til dette.

5 Vilkår vedrørende tilsyn, kontrol og egenkontrol

- 5.1 På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne godkendelses vilkår.
- 5.2 Der skal føres journal over dato og aktivitet vedr. udspredning af gylle og sprøjtning i marken. Journalen skal kunne forevises på forlangende af tilsynsmyndigheden.
- 5.3 Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affaldet bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.
- 5.4 Der skal forelægge dokumentation for afsatte mængder rågylle til Biokraft A/S og dokumentation for modtagelse af afgasset gylle (mængder).
- 5.5 Der skal føres journal over dato og aktivitet vedr. kontrol og vedligeholdelse af luftrensningsanlægget.
- 5.6 Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare for forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.
- 5.7 Dokumentation i form af forpagtnings- og overførelsesaftaler om husdyrgødning (af mindst 1 års varighed) m.v. opbevares i mindst 5 år og forevises kommunen på forlangende.

Godkendelsens forudsætninger – miljøteknisk beskrivelse

6. Beskrivelse af produktionsanlægget og bedriftens arealer

6.1 Ansøger og ejerforhold

Lillegård er ejet af Torben Blem Kofoed. Ejendommen drives som en konventionel svineproduktion med slagtesvinehold. Udover Lillegård driver Torben Blem Kofoed Blemmelyngvejen 15, 3700 Rønne.

6.2 Husdyrbruget

Den nuværende besætning på Lillegård er på 8200 slagtesvin (30-105 kg) svarende til 222,9 dyreenheder (DE). Det ønskes, at udvide produktionen til 16.050 slagtesvin (30-107 kg) svarende til 452,34 DE.

6.3 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

Lillegård er beliggende i landzone og lokaliseret ca. 430 m syd for byzonen til Vestermarie som angivet i regionkommuneplanen 2005. Der er ingen samlet bebyggelse nærmere ejendommen end Vestermarie. Den nærmeste nabo er Præstegård, Præstegårdsvejen 2, som er beliggende ca. 200 m mod vest i forhold til staldanlægget på Lillegård. Nærmeste enkeltbeboelse uden landbrugspligt er Præstegårdsvejen 5. Der er ca. 330 m fra staldanlægget på Lillegård til denne nabo. Naboen er beliggende vest for Lillegård.

Nordøst for Vestermarie er et område som i lokalplan er udlagt til interesseområde for byudvikling. Dette område er lokaliseret ca. 710 m nordøst for Lillegård. I området omkring Lillegård er der ingen andre områder i landzone, som i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv indenfor 2.000 m.

Alle generelle afstandskrav er overholdt i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelsen m.v. af husdyrbrug.

6.3.1 Landskabelig placering af Lillegård

Landskabeligt er Lillegård placeret op til Præstegårdsvejen, hvorfra der er 4 indkørsler til ejendommen. Stuehuset er hvid kalket med rødbrunt eternittag og brune vinduer. Stuehuset er placeret mod nord i forhold til de oprindelige produktionsbygninger. Stuehusets gavle vender øst/vest, og haven omgiver dets nordside. Syd for stuehuset er de oprindelige produktionsbygninger og maskinhuset placeret og vest for disse er den eksisterende slagtesvinestald og gylletankene. Den nye slagtesvinestald skal placeres 10 m nord for den eksisterende svinestald. Stalden får samme dimensioner som den eksisterende svinestald, og de to stalde vil blive forbundet med to forbindelsesgange.

Landskabsrummet er meget sammensat med dyrkede marker, levende hegn, engarealer, skovarealer, spredte gårde, husmandsbebyggelse langs vejene og landsbyen Vestermarie. Nøglekaraktererne for arealerne mod øst består af dyrkede marker, nogle spredte gårde og en del husmandsbrug, der ligger som perler på en snor ved Kirkevej. Det vekslende landskab gør området komplekst og giver mange fine visuelle oplevelsesmuligheder.

Lillegård ligger i dette flade åbne landskab, som indeholder spredte levende hegn og små skovbevoksninger. Ejendommen er synlig fra Præstegårdsvejen og Kirkevej. Lillegård knytter sig imidlertid til skovbevoksningen syd for ejendommen, som pakker den sydlige del af ejendommen ind og danner en ”ryg” for ejendommen. Den eksisterende slagtesvinestald ligger forholdsvis lavt i landskabet, hvilket den nye stald også vil komme til. Materialevalget til den eksisterende stald og den nye stald er valgt, således at bygningerne falder og vil falde naturligt ind i landskabets

farvekombinationer. Idet den eksisterende stald og den nye er opført/opføres i elementer beklædt med grå sø-sten og med lysegråt ståltag. Den nye stald ved Lillegård vil blive placeret forholdsvis tæt på Præstegårdsvejen, og at for sikre den "lille" landskabsfladen omkring Lillegård bliver bundet sammen med de store landskabsflader, har Teknik & Miljø stillet vilkår om, at der langs med den nordlige side på den nye slagtesvinestald, skal plantes 10 enkeltstående træer (Poppel eller Lind). Dette vil bevirke, at den lange bygningsfacade på den nye stald bliver brudt, og træerne vil bevirke, at ejendommens nordlige anlæg på sigt vil blive knyttet sammen med skovbeplantningen syd for ejendommen. Således vil den nye stald ikke opdele landskabsfladen, men træerne vil bevirke, at de store visuelle sammenhænge stadig vil være tilstede.

Det er især det forhold at den nye stald ligger så tæt ved vejen og langs med denne der betyder at staldbygningen kommer til at virke dominerende med sin store ensartede flade ud mod vejen. Det vurderes at dette forhold vil blive brudt og mildnet ved trærækken ud mod vejen, der kommer til at bryde facaden og danne overgang mellem vej og bygning.

6.3.2 Lillegårds placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinier, fredninger mm.

Naturbeskyttelsesloven indeholder en generel beskyttelse af en række markante landskabselementer. Loven indeholder desuden forbud mod at ændre tilstanden inden for de beskyttede naturtyper (§ 3 områder), herunder bebyggelse af arealerne.

Museumsloven indeholder et forbud mod ændring af sten- og jorddiger samt selve fortidsmindet.

- Kirkebyggelinie: Nærmeste kirkebyggelinie er udlagt omkring Vestermarie Kirke. Fra nærmeste staldanlæg på Lillegård er der ca. 400 m til kirkebyggelinien.
- Skovbyggelinie: Lillegård er beliggende udenfor skovbyggelinie. Nærmeste skovbyggelinie er lokaliseret ca. 180 m syd for Lillegård.
- Fortidsmindebeskyttelseslinie: Nærmeste fortidsminde omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinie er en sten med skåltegn, som er beliggende ca. 500 m sydvest for Lillegård.
- Strandbyggelinie: Der er mere end 6 km til nærmeste kyst fra Lillegård.
- Søbyggelinie: Der er mere end 5 km til nærmeste sø omfattet af søbeskyttelseslinie fra Lillegård.
- Interesseområde: Lillegård er beliggende udenfor interesseområde for ferie og fritid, interesseområde for råstofindvinding og for byudvikling. Lillegård er delvist beliggende indenfor interesseområde for naturbeskyttelse. Den eksisterende stald er beliggende indenfor dette interesseområde, men den nye stald med den planlagte placering er beliggende udenfor.
- Beskyttede jord- eller stendiger: Der er flere beskyttede diger/stengærder omkring ejendommen. Ingen af disse berøres dog af det planlagte byggeri.
- Fredede områder: Nærmeste fredede område er området omkring Vestermarie Kirke. Der er ca. 600 m fra nærmeste staldanlæg på Lillegård til dette fredede område.
- Kulturmiljøområde: Nærmeste kulturmiljøområde er området omkring Vestermarie Kirke. Der er ca. 600 m fra nærmeste staldanlæg på Lillegård til dette kulturmiljøområde.
- Beskyttet naturområder (§ 3 områder): Umiddelbart syd for ejendommen er der to mindre engarealer med et registreret areal på henholdsvis 0,47 ha og 0,65 ha. Disse to engarealer er beliggende indenfor 100 m af det planlagte staldbyggeri. Ca. 380 m mod syd er der et lidt større engareal med et registreret areal på 2,65 ha og ca. 600 m mod nordvest er ligeledes et registreret engareal på 3,27 ha. Der er 3 overdrevsarealer indenfor 1.000 m af Lillegård. Det nærmeste er ved Præstegård ca. 200 m vest for staldanlægget. Dette overdrev har et registreret areal på 1,41 ha. Ved Vestermarie by er der ligeledes et mindre overdrevsareal på 1,38 ha og ca. 970 m mod sydøst et overdrevsareal på 1,09 ha. Nærmeste hedeareal er beliggende mere end 3,7 km fra Lillegård og nærmeste mose er lokaliseret mere end 1,5 km fra Lillegård.

Inden for 1.000 m af Lillegård er der 17 §3 beskyttede søer/vandhuller. De nærmeste er beliggende i tilknytning til de to engarealer umiddelbart syd for ejendommen.

Der er ingen §3 registrerede vandløb indenfor 1.000 m af ejendommen.

- Habitatområder: Nærmeste habitatområde er habitat 162 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Der er ca. 2 km fra Lillegård til dette habitatområde.
- Afstand til arealer omfattet af bufferzoner: Syd og sydvest for Lillegård er der to overdrevarsarealer omfattet af bufferzone. Det nærmeste er beliggende ca. 1.250 m fra Lillegård og det andet ca. 1.700 m fra Lillegård. Lillegård er således beliggende udenfor såvel bufferzone I og II.
- Områder med drikkevandsinteresse: Ingen udspretningsarealer er beliggende inden for et område med drikkevandsinteresser.
- Områder med særlige drikkevandsinteresser: Dele af udspretningsarealerne er beliggende i område med særlig drikkevandsinteresse. Det drejer sig om arealerne ved Tornbyvej samt de nordligste og sydligste udspretningsarealer omkring Lillegård. Arealerne ved Kirkedalsvej og Segenvej er beliggende udenfor område med særlig drikkevandsinteresse.
- Nitratfølsomme grundvandsområder: Ingen arealer er beliggende i nitratfølsomme områder i forhold til grundvand.
- Nitratklasse i forhold til overfladevand: Arealerne ved Segenvej er beliggende indenfor område udpeget som Nitratklasse I. Øvrige områder er beliggende udenfor nitratklasser. Ingen af arealerne med husdyrgødningssafale er beliggende indenfor nitratklasse I-III, nitratfølsomt indvindingsområde eller fosforklasse I-III. Dvs. at aftalearealerne ikke behøver en selvstændig miljøgodkendelse.
- Fosforfølsomme områder: Ingen af udspretningsarealerne er beliggende indenfor områder der afvander til søer i Natura 2000 som er følsomme for fosfor. Dvs alle arealer er beliggende udenfor fosforklasse I-III.
- Ingen af udspretningsarealerne er beliggende i pesticidfølsomme områder.

6.4. Ejendommens bygningsanlæg

Ejendommen består af en oprindelig 4 længet ejendom med et stuehus, som er hvid kalket og med rødbrune eternittag. De ældste staldbygninger er hvidkalkede og med eternittag. Øst for det ældste bygningsanlæg ligger de eksisterende slagtesvinestalde. Ejendommens maskinhus og de eksisterende gylletanke er placeret syd for den oprindelige bindingsværksejendom.

Den østlige længe er 23,1 m lang og 6,5 m bred og indrettet til garage. Bygningen har gråt eternittag.

Den vestlige længe er 49 m lang og 7,2 m bred. Bygningen har gråt eternittag. I længen er der placeret et halmfyrrum og der er kemikalierum. Længen har to mindre sidebygninger. De nordligste ca. 15 m af længen samt de to mindre sidebygninger benyttes ikke og forventes nedrevet.

Den sydlige længe er 30,5 m lang og 8,2 m bred og har stål tag. Længen er ubenyttet.

Syd for de oprindelige staldlænger er placeret en bygning til maskiner og opbevaring af halm. Halmbygningen er 18,9 m lang og 11,6 m bred og med ståltag. Maskinbygningen er 26,5 m og 11,6 m lang og med eternittag. Bygningen har hvide sider.

Øst for foderrummet er placeret en stålsilo på 10.000 tdr. Siloen er 14 m høj og 14 m i diameter.

Syd for halmlængen er der placeret en halmlade på 20 m x 12,9 m og umiddelbart vest for denne en stålsilo på 5.000 tdr. Siloen har en diameter på 11 m og er 11 m høj.

Der er placeret en gyllebeholder på 744 m³ mellem det oprindelige staldanlæg og svinestalden fra 2006. Der udover er der placeret en gyllebeholder på 3.485 m³ syd for svinestalden.

Svinestalden fra 2006 er placeret ca. 47 m øst for det oprindelige staldanlæg. Stalden er 73,8 m lang og 26,2 m bred og indrettet med 8 sektioner, hvor af de 2 er mindre sektioner indrettet med syge- og opsamlingsstier. Stalden indeholder 2024 stipladser og er indrettet med delvist spaltegulv 25-49% fast gulv. Stalden er opført i elementer i grå sø-sten. Væghøjden er på 3 m. Taget er i lyse stålplader. Taghældningen er på 15 grader og der er 7 m til tagryg.

Forrum, foderrum og udleveringsrum er placeret i en sydlig tilbygning, der er 22,3 m lang og 10,4 m bred. Væghøjden er 4,1 m og der er 6,1 m til tagryg. Taghældningen er på 20 grader. I udleveringsrum og foderrum er de nederste 1,2 m af væggene i elementer i grå sø-sten, mens der er grå stålplader øverst.

I forbindelse med projektet opføres en ny stald, som placeres 10 m nord for den eksisterende svinestald. Stalden får samme dimensioner som den eksisterende svinestald, hvilket vil sige at den bliver 73,8 m lang, 26,2 m bred og 7 m til tagryg. Bygningsmaterialer vil ligeledes være tilsvarende den eksisterende stald. De to stalde forbindes med to mellemgange.

Anlægstegningen kan ses på bilag 3.

Desuden opføres der en maskinhal syd for den eksisterende stald. Den bliver 1250 m² (25 × 50 m) og 4,5 m høj. Siderne bliver grå stålplader og taget gråt eternittag.

6.4.1 Produktionsanlægget

Slagtesvinestald fra 2006

Stalden er indrettet med 6 sektioner á 324 stipladser samt 2 sektioner med hver 4 stier, der benyttes til sygestier samt opsamling. I alt har stalden 2.024 stipladser. Stierne er indrettet med 1/3 fastgulv og 2/3 spaltegulv. Indretningen med 1/3 fast gulv er valgt for at minimere risikoen for svineri på det faste leje i forbindelse med vådfodring.

De første 4 sektioner samt syge- opsamlingssektionerne blev taget i brug i 2006, mens de sidste 2 sektioner blev taget i brug i 2008.

Rengøring og desinfektion

Staldsektionerne iblødsættes, vaskes og desinficeres mellem hvert hold grise. Desinfektion foretages vha. et oxiderende middel.

Overbrusningsanlæg

Der er overbrusningsanlæg over gødearealet. Som udgangspunkt vil Dansk Svineproduktions anbefalinger vedr. overbrusning følges for at minimere evt. svineri i stierne. Ved udetemperaturer under 14 grader anvendes overbrusningen som udgangspunkt kun til anvisning af gødeområde. Ved en udetemperatur over 14 grader overbruses i 1-2 minutter 1-2 gange i timen. Ved en udetemperatur over 18 grader overbruses i 2-3 minutter 2-3 gange i timen.

Ventilation

Ventilationen er undertrykventilation med loftsventiler.

Stalden har 2 afkast pr. sektion med en maks. ydelse på 19.500 m³/time. Afkastene er koniske med en udgangsdiameter på 80 cm (Ø800). Den beregnede maks. lufthastighed i afkastene er på 10,8 m/s. Halvdelen af afkastene er placeret i kip og den anden halvdel er placeret nede på tagfladen.

Der er endvidere 1 afkast i hver af de 2 små sektioner. Disse afkast har en ydelse på 9.800 m³/time. Afkastene er koniske med en udgangsdiameter på 60 cm (Ø600). Den beregnede maks. lufthastighed i afkastene er på 9,6 m/s. Afkastene er placeret på tagfladen.

Vælges en løsning til luftrensning omfattende den eksisterende stald, vil der blive monteret ét ekstra afkast pr. sektion.

Ventilationsanlægget rengøres mellem hvert hold.

Ny slagtesvinestald

Stalden bliver indrettet med 6 sektioner á 324 stipladser samt 2 sektioner med hver 4 stier, der skal benyttes til sygestier samt opsamling. I alt har stalden 2.024 stipladser. Stierne indrettes med 1/3 fastgulv og 2/3 spaltegulv. Stierne er indrettes med 1/3 fastgulv og 2/3 spaltegulv. Indretningen med 1/3 fast gulv er valgt for at minimere risikoen for svineri på det faste leje i forbindelse med vådfodring.

Der etableres et biologisk luftrensningsanlæg af mærket Rimu til rensning af afgangsluften fra den nye stald for at kunne overholde lugtgenekriterierne i forhold til byzone i ansøgt drift. Anlægget er i Tyskland godkendt med en lugtreducerende effekt på 70%. Ifølge Gråkjær der vil komme en redegørelse fra Videncenter for Svineproduktion angående danske kontra tyske målinger. Endvidere til Videncenter for Svineproduktion igangsætte måling af et Rimu anlægget, så snart det bliver opsat på dansk grund, herefter vil anlægget komme på Teknologilisten.

Rengøring og desinfektion

Staldsektionerne iblødsættes, vaskes og desinficeres mellem hvert hold grise. Desinfektion foretages vha. et oxiderende middel.

Overbrusningsanlæg

Der etableres et overbrusningsanlæg over gødearealet. Som udgangspunkt vil Dansk Svineproduktions anbefalinger vedr. overbrusning følges for at minimere evt. svineri i stierne. Ved udetemperaturer under 14 grader anvendes overbrusningen som udgangspunkt kun til anvisning af gødeområde. Ved en udetemperatur over 14 grader overbruses i 1-2 minutter 1-2 gange i timen. Ved en udetemperatur over 18 grader overbruses i 2-3 minutter 2-3 gange i timen.

Ventilation

Ventilationen bliver undertryksventilation med loftsventiler.

Stalden får i alt 12 afkast der placeres samlet i forbindelse med luftrenseren. Afkastene har en maks. ydelse på 19.500 m³/time. Afkastene bliver koniske med en udgangsdiameter på 80 cm (Ø800). Den beregnede maks. lufthastighed i afkastene bliver på 10,8 m/s. Afkastene er 1 m høje og placeres på luftrenseren. Luftrenseren indbygges i tagkonstruktionen på stalden.

Lugtgenekriteriet i forhold til byzone er ikke overholdt med standardberegningen. Der er udført en konkret lugtspredningsberegning med OML-modellen for Lillegård, idet det er den nye model, der er anvendt i ansøgningssystemets vurdering af lugtgenerne. OML-beregningen viser, at al afgangsluften skal renses med min. 63 %.

6.5 Ejendommens husdyrhold

Ejendommens husdyrhold består af svin. Lillegård er på nuværende tidspunkt godkendt til en besætning på 222,9 dyreenheder svarende til 8200 slagtesvin (30-105 kg). I forhold til beregninger og vurderinger af udvidelsen på Lillegård er der således taget udgangspunkt i denne produktion.

Fordelingen af antal af dyr og dyreenheder på dyrekategori før og efter udvidelsen på Lillegård fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Fordelingen af dyr og dyreenheder (DE) på kategori før og efter udvidelsen på Lillegård

Dyrekategori	Før udvidelse		Efter udvidelse	
	Antal	DE	Antal	DE
Slagtesvin (30-105 kg)	8.200	222,9	0	0
Slagtesvin (30-107 kg)	0	0	16.050	452,34

6.6 Opbevaringskapacitet

Opbevaringskapaciteten af husdyrgødning skal være tilstrækkelig i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

6.6.1 Produktion af husdyrgødning

Al husdyrgødningen fra svinebesætningen opsamles i form af gylle. Mængden er beregnet i henhold til gældende lovgivning og normer for de dyrekategorier besætningen er sammensat af. Tabel 3 angiver den producerede mængde husdyrgødning før og efter udvidelsen på Lillegård.

Tabel 3: Produktion af husdyrgødning mv. før og efter udvidelse på Lillegård

Produkt	Før	Efter
Gylle	4155m ³	8400m ³
Vaskevand	64 m ³	64 m ³
Vand fra luftrensning	0	200 m ³

Ud over husdyrgødningen tilføres der vaskevand til gyllebeholderen og i ansøgt drift vil der både blive ledt vaskevand og vand fra luftrensningen. Der fraføres i alt 3.800 m³ gylle til Biokraft. Gyllemængden, der skal opbevares på Lillegård, er således på i alt 4.864 m³.

6.6.2 Ejendommens opbevaringsanlæg

I tabel 4 er angivet, hvor meget opbevaringskapacitet, der er på Lillegård.

Tabel 4: Opbevaringsanlæg til husdyrgødning

Beholder	Kapacitet
Gylletank	744 m ³
Gylletank	3485 m ³
Fortank	21m ³
Total	4250 m³

For at sikre 9 mdr. opbevaringskapacitet skal der således være 3.648 m³ opbevaring til rådighed. Dvs. at opbevaringskapaciteten er således fuld tilstrækkelig til, at der kan leves op til husdyrgødningsbekendtgørelsens krav om minimum 9 måneders kapacitet, idet der er således er kapacitet til 20 måneder. Endvidere skal det nævnes, at der i opbevaringskapaciteten ikke er indregnet kapaciteten i gyllekanalerne under de enkelte staldafsnit. Opbevaringskapaciteten er derfor endnu større end angivet. Gyllen, der behandles hos BioKraft (3.800 m³), overføres til en forpagtet gylletank på Tornbygård eller afsættes til Vasegård. Gylletanken på Tornbygård har en kapacitet på 5.086 m³. Tanken er fra 2005. Gylletanken på Vasegård har en kapacitet på 1.000 m³.

6.7 Bedriftens landbrugsjord

Bedriftens landbrugsjord består af ejede og forpagtede arealer samt aftalearealer. Arealerne fremgår af nedenstående tabel 5.

Tabel 5: Oversigt over bedriftens arealer

Ejerforhold	Adresse	Matrikel & Matrikulært areal (ha)	Udspretningsareal (ha)
Ejet	Blemmelyngvejen 15 3700 Rønne	28h m.fl., Nylarsker	(54,10)
	Præstegårdsvejen 3 3700 Rønne	193bz m.fl.	(85,86)
Forpagtet	Blemmelyngvejen 19 3700 Rønne	72 m.fl., Nylarsker	(5,14)
Forpagtet	Blemmelyngvejen 11 3700 Rønne	73bk, Nylarsker	(2,50)
Forpagtet	Blemmelyngvejen 9 3700 Rønne	78, Nylarsker	(1,13)
Forpagtet	Præstegårdsvejen 13 3700 Rønne	202a, Vestermarie	(2,30)
Forpagtet	Segenvej 42 3700 Rønne	349b m.fl., Vestermarie	(9,92)
Forpagtet	Segenvej 38 3700 Rønne	349a m.fl., Vestermarie	(7,18)
Forpagtet	Præstegårdsvejen 1 3700 Rønne	87k m.fl., Vestermarie	(26,42)
Forpagtet	Præstegårdsvejen 7 3700 Rønne	199bb m.fl., Vestermarie	(16,72)
Forpagtet	Tornbyvej 9 3700 Rønne	89a m.fl., Klemensker	(101,07)
Forpagtet	Kirkedalsvej 22 3790 Hasle	59b m.fl., Rutsker	(13,67)
Forpagtet	Præstegårdsvejen 8 3700 Rønne	220 m.fl., Vestermarie	(5,80)
Forpagtet	Halledalsvej 5 3790 Hasle	1n m.fl., Rutsker	(11,00)
Forpagtet	Ahlegårdsvejen 6 3700 Rønne	252b m.fl., Vestermarie	(13,46)
Forpagtet	Segenvej 29 3700 Rønne	327, Vestermarie	(3,95)
Gylleaftale	Vasegårdsvej 6 3720 Aakirkeby	51a m.fl. Aaker	51,40
Gylleaftale	Præstegårdsvejen 4 3700 Rønne	40m m.fl. Vestermarie	13,05
Gylleaftale	Præstegårdsvejen 8 3700 Rønne	220 m.fl. Vestermarie	4,48
I alt			429,15

6.7.1 Harmoniareal

Harmoniarealet er defineret som det nødvendige areal til udspretning af husdyrgødning. For en svineproduktion må der maksimalt udspredes 1,4 DE/ha. Idet en part af udspretningsarealerne dog ligger i nitratklasse et må der maksimalt udbringes 1,3799 DE/ha.

Harmoniarealet kan sikres gennem ejede og forpagtede arealer samt arealer med husdyrgødningsaftaler. Til harmoniarealet kan medregnes arealer, hvor der er en afgrøde, som har en kvælstofnorm eller et vejledende behov for fosfor og/eller kalium. Der kan kun medregnes arealer, der kan og må udsprede husdyrgødning på.

Torben Blem Kofoed har husdyrgødningsaftaler på 68,93 ha. Ingen af disse arealer er beliggende i områder med restriktioner, hvorfor der må udbringes 96,50 DE.

Torben Blem Kofoed ejer og forpagter selv 287,94 ha udspretningsareal. En del af de ejede og forpagtede arealer (16,7 ha) er beliggende i områder udpeget som nitratklasse 1. På de ejede/forpagtede arealer må der derfor som gennemsnit maksimalt tilføres husdyrgødning svarende til 1,3799 DE pr. ha. Der må således maksimalt udbringes 397,3 DE på de ejede og forpagtede arealer.

Husdyrgødningen til udspreddning på ejede og forpagtede arealer fra Lillegård indeholder 350,34 DE, og harmonikravet er derfor opfyldt.

6.7.2 Arealkrav

Folketinget vedtog den 22. marts 2010 at ændre Landbrugsloven. Lovændringen betyder blandt andet, at pr. 1. april 2010 ophæves grænsen for, hvor mange dyreenheder der maksimalt må være pr. bedrift, og dermed er arealkravet faldet væk.

7 Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug

7.1 Energi

Der anvendes energi til ventilation, belysning, foder- og male/blandeanlæg og til tørring af korn samt til opvarmning af stuehuset.

7.1.1 El

Elforbruget på Lillegård i nudrift er på 105.000 kWh.

Fordeling af forbrug skønnet ud fra normtal:

Ventilation: 33.250 kWh

Foderfremstilling og udfodring: 25.680 kWh

Belysning: 4.000 kWh

Gyllepumpe: 22.070 kWh

Beluftning af korn og andet: 20.000 kWh

Årligt energiforbrug ved ansøgt drift: 236.000 kWh.

Fordeling af forbrug skønnet ud fra normtal:

Ventilation: 92.500 kWh

Foderfremstilling og udfodring: 51.360 kWh

Belysning: 8.000 kWh

Gyllepumpe: 44.140 kWh

Beluftning af korn og andet: 40.000 kWh

Forbruget af el forventes mere end fordoblet ved ansøgt produktion, idet rensning af ventilationsluften kræver mere energi.

I den eksisterende stald er ventilationsanlægget frekvensstyret, hvilket giver en reduktion af energiforbruget på ca. 50% i forhold til traditionelle spændingsstyret motorer. Der benyttes desuden lavenergi lysstofrør. Lyset i stalden er tidsstyret af fodringsanlægget. I den nye stald vil de samme foranstaltninger blive gældende.

Rensning af ventilationsluften vil øge forbruget af el. Fra fabrikantens side arbejdes der på at minimere merforbruget i forhold til almindelig ventilation.

Ventilatorer rengøres inden indsættelse af et nyt hold grise. Luftrensingsanlægget rengøres iht. leverandørens anvisninger. Rengøringen sikrer, at der ikke er snavs mv. der kan yde modstand og forøge elforbruget.

Ventilationen er styret af et temperatur- og fugtighedsreguleret styringssystem, som sikrer, at ventilationen kører optimalt, både med hensyn til klimaet i staldene og el-forbruget. Styringssystemet efterses inden indsættelse af et nyt hold grise og det sikres at anlægget er indstillet korrekt iht. dyrenes behov.

7.1.2 Olie

Det samlede dieselforbrug på bedriften ved nudriften 13.000 l. Forbruget af dieselolie forventes efter udvidelsen at blive større, da der totalt på bedriften bliver mere gylle, som skal køres ud på markerne. Et skønnet dieselforbrug efter udvidelsen er 16.000 l.

Forbruget af dieselolie forventes øget med ca. 3.000 l på grund af en forøgelse af arealet med markdrift. Der findes en olietank på Lillegård (se anlægstegningen) på 2200 l fra 1980. Tanken er overjordisk og placeret i maskinrummet på støbt underlag uigennemtrængeligt for olie og uden afløb. Tankning af diesel sker altid på fast underlag, således at evt. spild straks kan opsamles.

7.2 Vand

Der anvendes vand fra offentligt vandværk. Vandforbruget til ejendommens dyrehold, udgør den største mængde. Dertil kommer vand, som anvendes til vask af stalde mv.

Årligt vandforbrug ved nudrift:

Drikkevand: 3.700 m³

Vask af stalde: 200 m³

Vask af maskiner/redskaber: 15 m³

Vand til marksprøjte: 100 m³

Årligt vandforbrug ved ansøgt drift:

Drikkevand: 7.500 m³

Vask af stalde: 400 m³

Vask af maskiner/redskaber: 15 m³

Vand til marksprøjte: 100 m³

Vand til luftrensning: 200 m³

Det samlede nuværende registrerede årlige vandforbrug er lavere end det forventede forbrug beregnet ud fra normalt.

Staldsektionerne vaskes efter hvert hold grise.

Vand til vask af maskiner og redskaber er beregnet ud fra at der i gns. bruges 10 timer pr. år med højtryksrenser. Vand til marksprøjte er beregnet ud fra det reelle forbrug.

Ved ansøgt drift skal anvendes vand til rensning af ventilationsluften. Det ekstra vandbehov vil dog være begrænset da vandet recirkuleres i systemet. Behovet skønnes til ca. 200 m³ pr. år.

På Lillegaard er der gjort vandbesparende tiltag i forbindelse med den supplerende vandforsyning, idet der anvendes vådfoder og der er monteret drikkekopper til supplerende vandtilførsel, således at et eventuelt vandspild minimeres. Desuden benyttes overbrusningsanlægget til køling og regulering af grisenes gødeadfærd iht. anbefalingerne fra Dansk Svineproduktion.

Endvidere iblodsættes alle stalde før vask, således at vasketiden og dermed også vandforbruget mindskes mest muligt. Vandforbruget overvåges vha. elektriske vandmålere for hver sektion. Ved et overforbrug af vand udløses en alarm. Vandinstallationerne vedligeholdes og efterses løbende

7.3 Gødning

Afgrødernes behov for næringsstoffer dækkes med husdyrgødning og handelsgødning. Der anvendes gødning i henhold til Plantedirektoratets normer for afgrødernes kvælstofbehov og udnyttelseskravet til kvælstof i husdyrgødningen. Ved planlægning af afgrødernes gødningsbehov tages der desuden hensyn til husdyrgødningens forventede udnyttelse i praksis samt jordens reserver af kvælstof, fosfor og kalium.

7.3.1 Husdyrgødning

Niveauet for tildeling af husdyrgødning til arealerne efter den planlagte udvidelse vil være maksimalt 1,3799 DE/ha i gennemsnit på det ejede og forpagtede udspretningsareal. Det tilstræbes, at husdyrgødningen udbringes på tidspunkter, hvor afgrøden er i vækst og hvor den giver læ og skygge, således at ammoniakfordampningen i forbindelse med udspretningen af gyllen minimeres mest muligt og udnyttelsen øges.

7.4 Foder og foderopbevaring

Korn opbevares i to stålsiloer med kapacitet til hhv. 5.000 og 10.000 tdr. Tilskudsfoder leveres løst til silo i foderrummet.

Halm til halmfyr og strøelse opbevares i de to halmlader. Der kan forekomme støvgener i forbindelse med høst ved tilkørsel af halm og korn til ejendommen.

Derudover kan der forekomme støvgener i forbindelse med tildeling af strøelse i staldene samt i forbindelse med foderfremstillingen. Til minimering heraf er formalingsanlægget monteret støvfiltere. Foderet udfodres som vådfoder og der er derfor ingen støvgener i forbindelse hermed. Rensning af afgangsluften fra staldene vil ligeledes minimere mængden af støv betragteligt.

Foderblandingen tilsættes fytase, hvilket er ensbetydende med et lavere fosforindhold i foderet, da fytasetilsætningen bevirker at fosforet bedre kan udnyttes af dyrene.

Alle dyrene fodres med vådfoder i langkrybbe og der udfodres efter foderkurve, hvor fodertildelingen justeres iht. dyrenes vækstpotentiale og udnyttelse af foderet. Fasefodring er ikke valgt, da der ikke er restløsfodring. Hvis anlægget skal blande og udfodre flere blandinger fås en øget usikkerhed pga. restmængden i foderrørene.

Foderblandingen er tilpasset dyrenes behov for næringsstoffer, hvilket sammen med en forventet bedre fodereffektivitet ved vådfodring efter kurve sikrer en reduktion i udskillelse af kvælstof fra dyrene.

7.5 Såsæd

Forbruget af såsæd er uafhængigt af udvidelsen af svineproduktionen på Lillegaard, idet mængden alene afhænger af det drevne areals størrelse. Men i og med at det drevne markareal øges, vil forbruget af såsæd stige.

7.6 Kemikalier og pesticider

Forbruget af pesticider vil primært være afhængig af jordtilliggendet, idet sædskiftet bibeholdes efter udvidelsen. Der sker ingen ændring af pesticidforbruget pr. arealenhed som følge af udvidelsen. Plantesværmsmidler påfyldes marksprøjten på godkendt vaskeplads. Kemikalier og pesticider opbevares i et kemikalierum ved halmfyret. Rummet har støbt bund. Et afløb i rummet annulleres og støbes til. Mængden af pesticider på lager er ca. 150 l. Der indkøbes pesticider 2-3 gange årligt.

8 Fleksibilitet

Fleksibilitet i forhold til produktionsniveau

Inden for produktionsniveauet på 452,34 DE i slagtesvin tillades afvigelser i ind- og afgangsvægt, så længe det maksimale antal DE ikke overskrides. Indgangsvægten for slagtesvinene må variere mellem 30 og 35 kg og afgangsvægten må variere mellem 105 og 107 kg som gennemsnit over året.

Fleksibilitet i forhold til lugtreducerende teknologi

Krav til lugtgeneafstand i forhold til byzone (Vestermarie by) opfyldes ved etablering af et biologisk luftrensningsfilter. Filteret skal reducere hvad der svarer til min. 63 % lugtemission fra alle afkast på den nye stald. Det valgte Rimu luftrensningsanlæg er endnu ikke etableret i Danmark og der foreligger derfor ikke danske målinger af den lugtreducerende effekt. Anlægget er i Tyskland godkendt med en lugtreducerende effekt på 70 %. Der er udarbejdet mulige alternativer, hvis anlægget ved danske målinger ikke kan opfylde kravet til min. 63 % reduktion af lugtemissionen. Der tillades fleksibilitet til valg af alternativer til lugtreducerende tiltag inden for følgende grænser:

Alternativ 1 – det der udføres:

Den ny stald opføres med i alt 2.024 stipladser, og der skal reduceres med minimum 63% i forhold til lugtemissionen på alle afkast på den nye stald.

Alternativ 2:

Afkasthøjden øges med 1 meter for alle afkast på den eksisterende stald, og der skal reduceres med minimum 45% i forhold til lugtemissionen på alle afkast.

Alternativ 3:

Antallet af stipladser i den nye stald reduceres fra 324 til 270 stipladser pr. sektion til i alt 1.700 stipladser. Derudover øges med 1 meter for alle afkast både på den nye og den eksisterende stald, og der reduceres med minimum 35% i forhold til lugtemissionen på alle afkast på den nye stald.

9 Forventede reststoffer og emission fra anlægget

9.1 Husdyrgødning

I forbindelse med en husdyrproduktion vil der være et afkast af husdyrgødning indeholdende primært kvælstof, fosfor og kalium. Det er specielt kvælstof og fosfor, der kan påvirke det omgivende miljø. I tabel 7 er angivet mængden af husdyrgødning samt dennes indhold af kvælstof og fosfor før og efter udvidelsen.

Tabel 7: Afkast af husdyrgødning – N & P før og efter udvidelsen

Produktion totalt til udspredding	Kg N		Kg P	
	Før	Efter	Før	Efter
Gylle til udspredding	23.887	40.649	4.321	7.181
Gylle til husdyrgødningsaftaler	0	8.710	0	1539

9.2 Kvælstofudvaskning

9.2.1 Overfladevand – Nitratklasse

En del af bedriftens udspretningsarealer er beliggende i område klassificeret som Nitratklasse 1, hvilket betyder, at kvælstof reduktionspotentialet i området er maksimalt 50 %. Reduktionspotentialet er et udtryk for forskellen mellem den mængde nitrat, der kommer fra rodzonen og den mængde nitrat, der ender i vandområdet. I Nitratklasse 1 må der som udgangspunkt ikke tildeles mere end 85 % af den husdyrgødningsmængde, der er gældende i forhold til de generelle harmoniregler. For Lillegård betyder dette, at den maksimale belastning på arealerne beregnes til 1,3799 DE/ha. Der vil efter udvidelsen tildeles maksimalt 1,13 DE/ha i gennemsnit på det ejede og forpagtede udspretningsareal.

9.2.2. Grundvand – nitratfølsomt område

Ingen udspretningsarealer tilknyttet produktionen på Lillegård er beliggende i nitratfølsomme områder i forhold til grundvand.

9.3 Fosfor

Ingen af udspretningsarealerne tilknyttet produktionen på Lillegård er beliggende i områder, der afvander til Natura 2000 områder, som er overbelastet med fosfor. Udbringningsarealerne pålægges derfor ingen restriktioner i forhold til fosforbelastning jf. lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

9.4 Ammoniakfordampning

Ved en husdyrproduktion vil der være fordampning af ammoniak fra stalde, husdyrgødningslagre samt ved udspretning af husdyrgødningen. Størrelsen af ammoniakfordampningen er afhængig af produktionens størrelse samt af staldtypen, lagertypen samt tidspunkt og teknik til udbringningen af husdyrgødningen. Ejendommen er beliggende uden for bufferzone I og II, dvs. at der ikke for 1000 meter af Lillegård findes naturområder, som er omfattet af kravet om bufferzone. Beregninger af ammoniakemission er beregnet i det elektroniske ansøgningsskema jf. kravet i lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Den samlede ammoniakemission fra anlægget ved nudrift er beregnet til 3797,05 kg N/år og ved ansøgt drift er den samlede ammoniakemission fra anlægget er beregnet til 6251,66 kg N/år. Det vil sige at meremissionen er 2454,61 kg N/år. Meremissionen af ammoniak beregnes altid, og ved meremissionen forstås den samlede ansøgte emission fra stald og lager fratrukket nudrift emissionen. Disse beregninger er fratrukket den generelle reduktion i fordampningen, som lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug har fast lagt.

Kravet er, at der skal ske en reduktion på 25 % for de stalde, hvor indretningen ændres og for nye stalde – i forhold til et fastlagt referencestaldsystem. Kravet om 25 % reduktion på ammoniakudledningen er opfyldt, se afsnit 13.3.

9.5 Lugtemission

Lugtemission stammer fra staldene samt fra husdyrgødningsystemerne inklusiv opbevaringsanlæggene (vedvarende lugtkilder). Desuden forekommer lugtemission ved udbringning af husdyrgødningen (periodiske lugtkilder).

9.5.1 Vedvarende lugtkilder

Lugtemission stammer fra staldene samt fra husdyrgødningsystemerne inklusiv opbevaringsanlægget. Desuden forekommer lugtemission ved udbringning af husdyrgødningen.

Der kan skelnes mellem vedvarende og periodiske lugtkilder. De vedvarende lugtkilder stammer fra dyrene i staldene samt fra anlæg til håndtering og opbevaring af gylle. De periodiske stammer primært fra udspredding af husdyrgødning.

Geneafstandene for byzone, nærmeste samlede bebyggelse og nærmeste nabo uden landbrugspligt er beregnet i henhold til bekendtgørelsen om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, bek. nr. 648 af 18. juni 2007. Udenfor disse lugtgeneafstand må lugtgenerne fra husdyrholdet anses som værende ubetydelige. Geneafstandene for lugt er beregnet henholdsvis i henhold til FMK-modellen og OML-multimodellen. OML-multi er en detaljeret lugtspredningsmodel til beregning af lugtgeneafstande.

Der er foretaget beregninger på grundlag af 3 forskellige senarier:

Alternativ 1:

Den ny stald opføres med i alt 2.024 stipladser, og der skal reduceres med minimum 63% i forhold til lugtmissionen på alle afkast på den nye stald.

Alternativ 2:

Afkasthøjden øges med 1 meter for alle afkast på den eksisterende stald, og der skal reduceres med minimum 45% i forhold til lugtmissionen på alle afkast.

Alternativ 3:

Antallet af stipladser i den nye stald reduceres fra 324 til 270 stipladser pr. sektion til i alt 1.700 stipladser. Derudover øges med 1 meter for alle afkast både på den nye og den eksisterende stald, og der reduceres med minimum 35% i forhold til lugtmissionen på alle afkast på den nye stald.

Beregningerne viser, at lugtgeneafstanden vil kunne overholdes i forhold til byzonen til Vestermarie såvel som til nærmeste enkeltbeboelse og samlet bebyggelse, idet at genegrænsen på 5 OUE ikke er overskredet i en afstand af 478 meter. Der er 478 m fra centrum af lugtkildeområdet på Lillegård til grænsen af byzonen til Vestermarie, som er placeret nord for staldanlægget. Beregningerne kan ses i bilag 6.

9.5.2 Periodiske lugtkilder

Udbringning af husdyrgødning foregår primært om foråret. Der køres husdyrgødning fordelt over ca. 6 uger om året. En del af husdyrgødningen nedfældes eller nedbringes i jorden kort efter udspredding, hvilket minimerer lugtgenerne. Desuden vil gylle udbragt på sort jord og græsmarker i bufferzoner blive nedfældet i henhold til gældende lovgivning. Gyllen nedfældes ikke i vinterafgrøder, da teknikken endnu ikke er god nok til dette.

Endvidere er 45% af den gylle som udspreddes på arealerne afgasset gylle. I biogasprocessen nedbrydes en række af de almindelige lugtstoffer i gyllen, men til gengæld dannes der en række andre. Antallet af lugtenheder (LE) er derfor ofte lige så stor over en afgasset gylle som over rågylle. Alligevel er der en markant forskel når gyllen anvendes. Dels er lugten ikke så kraftig fra afgasset gylle, som fra rågylle, og dels forsvinder den meget hurtigere ned i jorden. Årsagen til dette er, at den afgassede gylle har et lavere tørstofindhold end rågylle og derfor trænger hurtigere ned i jorden.

9.6 Støvmission

Der er kun meget begrænset støvgener forbundet med produktionen på Lillegård. Støvgener vil primært kunne forekomme i høst, hvor der håndteres halm og evt. tilkøres korn og frø til ejendommen og vil kun forekomme lokalt på Lillegård.

Der udover kan der forekomme støvgener i forbindelse med tildeling af strøelse i staldene samt i forbindelse med foderfremstillingen. Til minimering heraf er møllerianlægget monteret med støvfiltere. Foderet udfodres som vådfoder og der er derfor ingen støvgener i forbindelse hermed. Rensning af afgangsluften fra staldene vil ligeledes minimeres mængden af støv betragteligt.

9.7 Støjkilder

Der skelnes mellem vedvarende og periodiske støjkilder, da vedvarende støjkilder bidrager væsentligt mere til den samlede støjbelastning fra anlægget end de periodiske støjkilder.

9.7.1 Vedvarende støjkilder

Vedvarende støj kan forekomme fra ventilationsanlægget. Støjniveauet er ved det nuværende produktionsanlæg meget lav, idet staldene har naturlig ventilation og støjer dermed ikke. Regelmæssig kontrol, rengøring og vedligeholdelse af ventilatorerne mindsker unødigt støj. Støjniveauet forventes ikke intensiveret væsentligt som følge af udvidelsen.

9.7.2 Periodiske støjkilder

Støj kan periodisk stamme fra transport til og fra Lillegård med foder, husdyrgødning og dyr. Transport og foderblanding/udfodring er fordelt over hele året. Støjgenerne i området omkring staldene er begrænsede, idet gener fra male/blandeanlæg og udfodringssystem er begrænsede uden for ejendommens matrikel. Ventilationsanlægget er i drift døgnet rundt hele året. Fremstilling af foder og udfodring finder sted mellem kl. 4.30 og 21.00. Pumpning af gylle finder sted inden for normal arbejdstid.

I høstperioden anvendes et korntørningsanlæg til tørring af korn – tørriet er i drift i juli-august. Dette giver anledning til noget støj, men det bruges kun i en begrænset periode.

Grise til ejendommen leveres mellem kl. 8.00 og 14.00.

Slagtedyr afhentes mellem kl. 7.00 og 11.00.

Døde dyr afhentes mellem kl. 18.00 og 20.00.

Foder leveres mellem kl. 7.00 og 17.00. I høst vil der kunne forekomme transport af korn uden for dette tidsrum.

Dieselolie og gødning leveres indenfor normal arbejdstid. Transport af halm til halmværket sker ligeledes indenfor normal arbejdstid.

Gyllekørsel foretages så vidt muligt indenfor normal arbejdstid, men vil ved behov også forekomme herudover. Transport af gylle til Biokraft A/S vil ske jævnt henover året. Udbringning af gylle vil fortrinsvis finde sted i perioden marts til maj.

Den periodiske støj forventes ikke øget væsentligt i forbindelse med udvidelsen.

Alle mekaniske anlæg på det nuværende staldanlæg er af nyere datoer og derfor forholdsvis støjsvage. Der forventes ikke øget støj fra ventilationsanlægget i forbindelse med rensning af afgangsluften fra staldene.

Afstanden til naboer og landevejen er ganske stor, og der er plantet omkring støjkilderne. Desuden er ventilationen af en støjsvag type. Støjbelastningen skønnes derfor ikke at være til gene for naboer eller forbipasserende.

9.8 Lys

Der vil være lys i staldene inden for normal arbejdstid. Der er opsat udendørs belysning i form af en 60W lampe ved indgangen til forrummet. Der ligger ingen naboejendomme i umiddelbar nærhed af anlægget, der kan blive generet af lys fra staldene.

9.9 Transport

Der kan forekomme transport af forskellig vis i forbindelse med en husdyrproduktion. Der skelnes mellem intern transport på ejendommen og ekstern transport, dvs. transport til eller fra ejendommen. Al transport til og fra Lillegård sker af Præstegårdsvejen. Alt normal transport vil foregå inden for normal arbejdstid mellem kl. 7 og 17. Dog afhentes døde dyr i perioden 18 til 20, og i høst og ved gyllekørsel kan der ske transport hele døgnet for at gøre denne periode så kort som mulig.

9.9.1 Intern transport

I forbindelse med produktionen på Lillegård vil der ikke være intern transport, da der ikke flyttes dyr mellem staldbygningerne, og foder transporteres i lukket system til de enkelte staldafsnit.

9.9.2 Ekstern transport

Den eksterne transport består i transport af smågrise til ejendommen og levering af slagtesvin til slagteriet og afhentning af døde dyr til DAKA. Desuden sker der transport af foder til ejendommen.

Opgørelse af transporter før og efter udvidelsen på Lillegård kan ses i tabel 10.

Tabel 10: Transport til og fra ejendommen (angivet i antal læs/år)

Type transport	Før udvidelsen	Efter udvidelsen
Levering af smågrise	24	48
Afhentning af slagtesvin	52	52
Afhentning af døde dyr til DAKA	75	130
Levering af korn	110	220
Levering af tilskudsfoder	12	24
Levering af handelsgødning	1	1
Levering af diesel/olie	6	8
Levering af planteværnsmidler	1-2	1-2
Halm til varmeværk	16	16
Transporter med gylle	205	325

De fleste transporter vil foregå på hverdage og i dagtimerne. Dog kan transport af korn til ejendommen i høstperioden også forekomme aften og weekender.

En del af gyllen transporteres gennem Vestermarie. Kortbilag med transportruter samt antal transporter gennem Vestermarie og Nylars er vedlagt – bilag 4.

Den mængde gylle som skal til udspretningsarealerne ved Tornbygård og arealerne på Kirkedalsvej skal først til afgang på Biokraft. Det samme vil være gældende for ca. 1.000 m³ tons af i alt ca. 1.200 m³ som afsættes til Vasegård. Gyllebeholderen på Vasegård kan ikke rumme hele den mængde, der skal afsættes til Vasegård, derfor vil ca. 200 m³ skulle leveres som rågylle til arealerne.

Transport af gylle til Biokraft vil ske ad Præstegårdsvej til Vestermarie by og videre ad Vestermarievej til Rønnevej. Dette vil årligt dreje sig om ca. 3.800 m³ svarende til godt 110 læs idet gyllen transporteres i 34 m³ lastbil.

De resterende ca. 200 m³ der skal til Vasegård vil ligeledes blive transporteret i lastbil og vil ske ad samme rute indtil Vestermarievej. Fra Vestermarievej vil transport ske ad Rønnevej – Kalbyvej og Vasegårdsvej. Dette vil dreje sig om ca. 6 læs.

Husdyrgødning til arealerne ved Segenvej vil ske ad Præstegårdsvej til Vestermarie – ad Skovgårdsvej til Segenvej og videre ad Segenvej. Årligt vil der blive transporteret ca. 10 læs med lastbil til arealerne ved Segenvej.

Transport til gyllebeholderen på Tornbygård fra BioKraft vil ske ad Vestermarievej – Ellebyvej – Kirkebyvej – Åbyvej og Tornbyvej. Idet transporten går gennem byer er der stillet vilkår til transporten i nærværende miljøgodkendelse.

9.10 Fluer og skadedyr

Der holdes opryddet omkring bedriften og bygningerne vedligeholdes, således at rotter ikke sikres optimale leveforhold. Der opretholdes desuden en god staldhygiejne og god gødningshåndtering.

Der er placeret rottekasser rundt omkring bygningsmassen. Bekæmpelse foretages via den kommunale rottebekæmpelsesordning, der efterser og fylder kasserne 2 gange årligt eller ved behov.

Fluegener forebygges ved god staldhygiejne, hvor gødnings- og foderrester fjernes løbende. Gyllen udpumpes jævnlige, minimum 1 gang pr. uge i varme perioder. Fluer bekæmpes desuden ved hjælp af kemisk bekæmpelse.

9.11 Spildevand

Ved nudrift udgør spildevandsmængden 200 m³. Spildevandsmængden forventes efter udvidelsen at udgøre ca. 400 m³ vand fra vask af stalde og ca. 15 m³ vand fra vask af redskaber/maskiner. Drikkevandsspild forventes at være så godt som lig 0, da drikkekopperne er placeret over krybberne.

Der er intet sanitære spildevand fra toilet og badeforhold i driftsbygninger.

Mængden af regnvand fra vaskepladsen beregnes til ca. 49 m³ pr. år, og vand fra luftrensingsanlæg renses og cirkuleres i systemet. Det forventes at der vil blive bortledt ca. 200 m³ pr. år til fortanken.

Al vand fra rengøring af staldene ledes til gyllebeholder. I normgyllemængden er indregnet norm for vaskevand og drikkevandsspild. Vaskevand og regnvand fra vaskepladsen ledes til gyllebeholder. Mængden udgør i alt ca. 64 m³ pr. år. Vand fra luftrensingsanlægget ca. 200 m³ pr. år ledes ligeledes til gyllebeholder.

Regnvand fra tage ledes til dræn og spildevand ledes til fortank.

9.12 Affald

Fast affald inkl. rengjort tom emballage fra pesticider opsamles i en container, som tømmes af BOFA. Mængden udgør ved nudrift ca. 960 kg pr. år og forventes ikke øget væsentligt ved ansøgt drift. Emballage fra pesticider udgør 80 - 100 kg pr. år (EAK-kode 02 01 09 og ISAG-kode 05.12). Forbrændingseget (ISAG-kode 19.000).

Mængden af sækkeaffald (ISAG-kode 19.00 og EAK-kode 02 01 04) begrænses til sække fra gødning og såsæd, idet alt indkøbt foder leveres løst til silo.

Sprayflasker, lysstofrør mv. sorteres og afleveres til den kommunale modtageordning. I nudrift bruges ca. 96 sprayflasker årligt.

9.12.1 Olie- og kemikalieaffald

Spildolie opsamles i en 200 l tromle. Tromlen er placeret i maskinhuset med støbt gulv uden afløb. Spildolien (ISAG-kode 06.00 og EAK-kode 13 02 06) afhentes efter aftale af Dansk Oliegenbrug. Mængden udgør ca. 50 l pr. år.

Eventuelle pesticidrester (EAK-kode 02 01 09 og ISAG-kode 05.12) afleveres til den kommunale modtageordning på vandets dag. Pesticidaffald opbevares sammen med øvrige pesticider i kemikalierummet. Rummet har støbt bund. Det eksisterende afløb i rummet annulleres og støbes til.

Medicinaffald (EAK-kode 15 01 10) forekommer yderst sjældent. I givet fald opbevares i medicinskab i forrummet og bortskaffes ved indlevering til apoteket. Brugte kanyler opsamles i kanyleboks og bortskaffes ved indlevering til apoteket. Det forventes at mængden af brugte kanyler fordobles ved ansøgt drift, svarende til ca. 50 stk. pr. år.

9.12.2 Animalsk affald

Døde dyr [EAK kode 02 01 02] afhentes efter bestilling 1-2 gange ugentligt og ellers ved behov af DAKA Proteins, Nyker.

Mængden af døde dyr ved nudrift er ca. 10 tons/år, og efter udvidelsen forventes der 21 tons/år. Ved nudrift ligger dødeligheden blandt slagtesvinene på ca. 2,5 %. Det forudsættes, at den gennemsnitlige dødelighed er uændret ved ansøgt drift. Den maksimale dødelighed forventes at ligge ca. 2 procentpoint højere.

Afhentningsstedet for døde dyr er placeret bag den nordvestligste bygning på ejendommen.

Afhentningsstedet opfylder de gældende regler på området, hvilket vil sige at de døde dyr bliver placeret på et hævet underlag samt overdækket eller afskærmet. Pt. benyttes en kadaverkappe og der er delvis skygge fra bygningerne. Fjernes bygningerne, vil afhentningsstedet blive flyttet og placeret i forbindelse med det levende hegn vest for ejendommen.

10 Risici

Risiko for uheld er centeret om mulig forurening af overflade- og grundvand, jord, luft og om mulig skade på mennesker, dyr og planter. De største risici for uheld hænger sammen med drift/brug, lagring og håndtering af husdyrgødning, foder, kemikalier og olie.

Desuden kan ændrede staldforhold/ventilation betyde forøgede lugtgener.

Minimering af risiko for uheld og gene/forurening ved uheld

Der benyttes en traktorpumpe til omlastning af gylle til gyllevogn. For at undgå forurening i forbindelse med omlastningen er gyllevognen altid placeret på vaskepladsen, hvor eventuelt overløb vil blive ledet retur til fortanken.

Der er en stationærpumpe ved fortanken. Pumperøret er fastlåst ind over gyllebeholderen. Betjeningen af pumpen er placeret i stalden. Forud for pumpning af gylle sikres det at tanken har kapacitet til den mængde, der skal pumpes og samtidig overvåges pumpningen for hindre overløb.

Gylletanken på 744 m³ benyttes kun i begrænset omfang som buffertank. Overførsel af gylle til tanken foretages med gyllevogn. Gyllen pumpes fra vognen direkte i tanken. Dette sker altid under opsyn.

Omlastning af gylle til lastbil i forbindelse med transport til Biokraft sker vha. sugekran. Gyllen opsuges således og risikoen for spild af gylle er minimal i forbindelse med omlastning fra beholder til lastbil.

Ved overløb af gylle fra selve gylletanken, vil terrænhældningen betyde, at gyllen vil løbe mod syd. Syd for tanken på 3.485 m³ er der en rørlagt grøft samt en mindre dam. Syd for tanken på 744 m³ er der ligeledes en mindre dam. For at hindre forurening af dammene ved overløb af gylle er der mulighed for opdæmning vha. jord eller halm, idet det et eventuelt overløb maksimalt vil svare til fortankens kapacitet (21 m³).

Gyllebeholderne er placeret, så risikoen for påkørsel minimeres. Beholderne tilses jævnligt og eventuelle beskadigede kabler udskiftes. Derudover kontrolleres beholderne ved den 10 årige beholderkontrol.

Marksprøjte påfyldes vand og pesticider på vaskepladsen.

Minimering af gene og forurening ved uheld

I forhold til risici og driftsuheld er der udarbejdet vil der blive udarbejdet en beredskabsplan for Lillegård, der beskriver procedurer i forbindelse med uheld.

11 Egenkontrol og Management

Lillegård skal, som alle andre svineproducerende bedrifter under Danish Crown, overholde Code of Practice, som indeholder egenkontrol. Ligeledes udføres egenkontrol i forbindelse med Foderhygiejneforordningen. Desuden føres der logbog for flydelag på gyllebeholdere, og der udføres 10 års beholder kontrol.

På bedriften opbevares følgende:

- Sprøjtejournal
- Tilbageholdelsessedler og optegnelser over anvendelse af lægemidler
- Salmonellaresultater- og månedsopgørelse fra slagteriet (zoonoseregisteret)
- Breve med analyseresultater af foder eller husdyrsygdomme, som kan have betydning for fødevarer sikkerheden
- Eventuelle breve fra Fødevareregionen vedr. offentligt tilsyn
- Kommunens eller private firmaers dokumentation for skadedyrsbekæmpelse
- Energi og vandforbruget kontrolleres min. 1 gang årligt.
- Ved ansøgt drift vil luftrensningssystemet blive kontrolleret iht. firmaets anbefalinger for systemet. Desuden vil systemet være PC-styret og overvåget via internet af firmaet.

Desuden kan i løbet af få dage fremskaffes

- Fakturaer på køb og salg af foder
- Oplysninger om sundhedsanmærkninger fra slagteriet.

I relation til management bestræber man sig på Lillegård på at udføre ”godt landmandskab” og ansvarsbevidst driftsledelse blandt andet ved at:

- Staldanlægget tilses dagligt og automatisk/mekanisk udstyr kontrolleres. Der foretages en løbende service på anlæg og udstyr. Det drejer sig bla. foderanlæg, ventilations- og alarmanlæg, gyllepumpe, vandforsyning, belysning mv. Tilsvarende tilses driftsbygningerne dagligt og de vedligeholdes ved behov.
- Svineri i stierne søges elimineret ved optimal styring af ventilationsanlæg og brug af overbrusningsanlæg. Hvis der forekommer svineri i stier med fast gulv skrubes de rene med henblik på at sikre lavest mulige ammoniak- og lugtemmission.

- Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan. I gødningsplanen er der taget hensyn til afgrødernes behov for næringsstoffer. Ligeledes føres der sprøjtejournale og logbog for flydelag på gyllebeholdere.
- Vandforbruget kontrolleres løbende vha. elektriske vandmålere for hver sektion.
- Der føres ikke løbende kontrol med energiforbruget, men det opgøres årligt i forbindelse med regnskabet. Ved ansøgt drift vil elforbrug følges i form af opgørelserne fra el-selskabets automatiske månedsvise aflæsning.
- Foderforbruget registreres løbende og opgøres i en produktionsopgørelse, der udarbejdes for hvert hold grise.
- Der er lavet beredskabsplan, hvor forholdsregler i forbindelse med uheld er beskrevet (vedhæftet bilag 7).
- Besætningens ejer og ansatte ajourføres løbende bla. ved deltagelse i relevante kurser og møder.

12 Husdyrbrugets ophør

Ved husdyrbrugets ophør tømmes stalde, siloer og tanke samt gyllekanaler og -tanke. Gylletanke og stålsiloer vil evt. blive udlejet. Der rengøres overalt, således at der ikke forefindes foder- og gødningsrester mv., der kan tiltrække skadedyr. Skadedyrsbekæmpelsen på ejendommen opretholdes. Alle forurenende dele på anlægget fjernes. Der foretages en vedligeholdelse af bygningerne for at undgå forfald eller bygningerne nedrives. Ved fjernelse af bygningerne vil byggeaffaldet blive sorteret og kørt til hhv. forbrænding, genbrug eller deponi.

Vurderinger

13 Vurdering af produktions miljøpåvirkning

13.1 Kvælstofpåvirkning

Produktionen på Lillegård påvirker miljøet med kvælstof fra husdyrgødningen. Teknik & Miljø har vurderet om påvirkningen har negativ effekt på grundvandet, vandløb og søer. Vurderingen er foretaget på baggrund af beregninger udført i det lovbestemte elektroniske ansøgnings-skema om miljøgodkendelse jf. Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. I relation til vandløb og søer, er der endvidere foretaget en vurdering ud fra kendskab til afstrømningsforhold til recipienterne samt dræning af arealerne.

13.1.1 Overfladevand

Jævnfør afsnittet om kvælstofudvaskning ligger en part af bedriftens udspretningsarealer i et område klassificeret som nitratklasse 1 i forhold til overfladevand. For landbrugsarealer, der er placeret i denne kategori, stilles der krav om et lavere husdyrtryk pr. ha end de generelle harmoniregler giver mulighed for. I nitratklasse 1 må der maksimalt tildeles 85 % af den husdyrgødningsmængde, som er gældende i forhold til de generelle harmoniregler. Beskyttelsen af de sårbare vandområder, som en del af udspretningsarealerne tilknyttet Lillegård afvander til, sikres ved, at der maksimalt på bedriftsniveau må tildeles husdyrgødning svarende 1,3799 DE/ha.

På denne baggrund vurderer Teknik & Miljø, at beskyttelsen af de sårbare vandområder, som en del af udspretningsarealet afvander til, er sikret.

I forhold til bedriftens øvrige udspretningsarealer, som ikke afvander til sårbare områder i Natura 2000-områder, stilles der ikke krav udover de generelle regler.

13.1.2 Grundvand

I forhold til grundvand er det undersøgt om udspretningsarealerne er beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder og/eller om der er udarbejdet en indsatsplan i forhold til vandindvinding. Ingen af udspretningsarealer tilhørende produktionen på Lillegård er beliggende i nitratfølsomme områder eller i områder, hvor der er forefundes en indsatsplan for vandindvinding.

13.1.3 Vandløb og søer

Vandløb og søer påvirkes hovedsageligt af udvaskning samt direkte afstrømning til recipienterne. Søer og vandhuller er særligt følsomme overfor tilførsel af fosfor, men visse kær- og mosetyper i tilknytning til søer og vandhuller kan også være følsomme overfor kvælstoftilførsel enten via vandmiljøet eller fra luften. Den atmosfæriske påvirkning er dog så begrænset i forhold til områdets små søer, at der kan ses bort fra denne.

Teknik & Miljø vurderer, at de generelle beskyttelsesniveauer er tilstrækkelige til at sikre vandhuller/søer i nærheden af Lillegård og bedriftens udspretningsarealer ikke påvirkes væsentligt i forbindelse med den planlagte udvidelse på Lillegård.

Teknik & Miljø vurderer, at de berørte vandløbssystemer ikke vil blive påvirket af udvidelsen på Lillegård. Bortset fra den direkte tilledning fra dræn er åstrækningerne beskyttet mod påvirkning fra næringsrigt vand fra udspretningsarealerne, da overfladisk afstrømning vil blive tilbageholdt af bræmmer.

Nogle af udspretningsarealerne ligger endvidere i et terræn, der hælder mere end 6 grader. I henhold til bekendtgørelse 171 af 2. juli 2009 om ændring af bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. må flydende husdyrgødning ikke udbringes på stejle skrånninger med en hældning på mere end 6 grad ned mod vandløb, søer over 100 m² inden for en afstand af 20 meter fra vandløbets eller søens øverste kant.

Generelt er de bornholmske vandløb meget robuste overfor påvirkning af kvælstof.

13.2 Fosforudledning

Husdyrgødning indeholder fosfor. Ved udbringning af husdyrgødning tilføres markerne fosfor, som er et vigtigt plantenæringsstof, og ved høst fjernes der fosfor med afgrøderne. Tilføres der husdyrgødning efter de gældende harmoniregler, vil der typisk blive tilført mere fosfor, end der fraføres med afgrøderne. I henhold til beregningerne udført i det elektroniske ansøgningsskema vil den total mængde fosfor i husdyrgødningen udgøre 7180,86 kg P efter udvidelsen, hvilket vil svare til en fosfortilførsel på 22,3 kg P/ha/år (arealvægtet gennemsnit). Beregninger viser, at afgrøderne frafører 26,7 kg P/ha/år, hvilket vil sige der er et fosforunderskud på 4,4 kg/ha/år. Det vurderes, at vandhuller i nærheden af udspretningsarealerne ligger godt beskyttet af bredde bræmmer og beplantning, hvorfor risikoen for fosfor tab vurderes at være minimal.

Endvidere skal nævnes, at ingen af udspretningsarealerne til Lillegård er beliggende i områder, der afvander til områder i Natura 2000 områder, som er overbelastede med fosfor. Derfor er der i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. til husdyrbrug ingen restriktioner i forhold til fosforbelastning på udspretningsarealerne.

13.3 Ammoniakdeposition til naturarealer

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer, og i disse økosystemer kan der forventes væsentlige ændringer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof.

Husdyrproduktioner kan give anledning til udslip af ammoniak og derfor påvirke særligt næringsfattige naturtyper i det åbne land. Ammoniakfordampningen pr. dyreenhed kan variere betydeligt fra den ene produktion til den anden afhængig af dyreart, fodring, staldindretning, udbringningsmetode, renholdelse m.v. Ved etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug skal de øgede ammoniaktab fra stald og lager reduceres med 25 % i forhold til et fastsat referencestaldsystem i 2007. Kravet om reduceret ammoniakemission gælder

for udvidelser samt stalde, der renoveres, men kan gennemføres som et krav til reduktion af ammoniaktabet for både det eksisterende og det nye anlæg. Udegående dyr friholdes dog for reduktionskrav i den periode, de er udegående. For malkekøer og det tilhørende opdræt reduceres reduktionskravet derfor forholdsmæssigt.

I henhold til beskyttelse af naturområder er der udlagt bufferzoner (bufferzone I) på 300 meter om særligt ammoniakfølsomme naturområder. Inden for denne beskyttelseszone og inden for selve området kan husdyrbrug ikke udvides eller ændres, hvis udvidelsen medføre en forøget udledning af ammoniak til disse naturområder.

I en yderligere zone i en afstand fra 300-1000 meter om nedenfor nævnte områder (bufferzone II) må en udvidelse maksimalt give anledning til en merbelastning på 0,7 kg N pr. ha. Såfremt der er to eller flere ejendomme med over 75 dyreenheder i zonen og inden for en afstand af 1 km, må merbelastningen maksimalt udgøre hhv. 0,5 og 0,3 kg N pr. ha.

De særlige naturområder, som er omfattet af krav om bufferzone jf. § 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er:

- 1) Højmose
- 2) Lobeliesø
- 3) Hede større end 10 ha, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 4) Overdrev større en 2,5 ha, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 5) Hede, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 6) Overdrev, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder
- 7) Ammoniakfølsomme søer, herunder kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger og brunvandede søer og vandhuller, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder

Alle staldafsnit og gylletanke er placeret mere end 1.000 m fra det nærmeste §7 naturområde. Lillegård er således beliggende udenfor bufferzone I og II. Det nærmeste areal omfattet af bufferzone er placeret 1.250 m fra Lillegård.

Nærmeste naturområder som var registreret værende beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3 er lokaliseret syd for ejendommen. Der er tale om to engarealer, som er placeret indenfor 100 meter af det planlagte staldbyggeri.

Engarealet som er registreret sydvest for Lillegård fremstår i dag som skov. Arealet er tilgroet og kun med en enkelt lysåben plet. Den dominerende vegetation er stor nælde og alm. kvik.. Lokaliteten er vokset ud af §3-beskyttelsen.

Engarealet som er registret syd for den nye stald er omgivet af et stendige mod nord og øst, og inden for dette dige er der en cirka 5 meter bred kratbevoksning. Den primære vegetation er alm. kvik, stor nælde og brombær, og sammen med disse arter er der almindeligt markkruddt på arealet. De botaniske værdier er derfor betydningsløse og engen kan siges at være irreversibelt forarmet. Det vurderes derfor, at stigningen i ammoniakfordampningen ikke vil resultere i en væsentlig påvirkning af naturområdet. Det er derfor Teknik & Miljø vurdering, at de fastlagte beskyttelsesniveauer i henhold til lov. nr. 1572 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er tilstrækkelige til at sikre, at de to nærmeste naturområder ikke påvirkes i negativ retning. Ligeledes vurderes det, at ingen øvrige §3 eller §7 områder påvirkes i negativ retning.

Den del af EU-habitatområdet ”Almindingen, Paradisbakkerne og Ølene” som er nærmest Lillegård er karakteriseret ved at være skovdækket. Samlet set vurderer Teknik & Miljø at EU-habitatområde 162 ikke

påvirkes i negativ retning af den planlagte udvidelse på Lillegård. Der vil på grund af afstanden, placeringen af naturområderne i forhold til Lillegård samt opblanding af kvælstof i atmosfæren kun forekomme en ubetydelig påvirkning af på de nævnte områder.

Mht. fordampning fra udspretningsarealerne er denne ved slangeudlægning ca. 8% og ved nedfældning ca. 2%. Ved udbringning af 140 kg N/ha vil dette svare til 11 kg N/ha. En fordampning under 17 kg N/ha vil ikke give en målbar deponering til arealer umiddelbart op til udspretningsarealet (jf. kurve for sammenhæng mellem fordampning og deponering fra "Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter, som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug" Miljøministeriet Skov og Naturstyrelsen 2003).

Endvidere sikres beskyttelse af sårbare naturområder ved hjælp af bufferzoner. Inden for bufferzoner skal husdyrgødning nedfældes på græsmarker og sort jord.

I henhold til Miljøministeriets vejledende emissionsgrænseværdier må produktionen på Lillegård maksimalt udlede 5594,99 kg N – dette kan opnås ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik til slagtesvin. Kravet om en 25 % reduktion af ammoniakfordampningen i forhold til bedste staldsystem opfyldes ved, at der etableres et biologisk luftrensningsfilter. Ligeledes opfylder det biologiske luftrensningsfilter BAT-emissionskravet. Kravet er at anlægget har en effekt på min. 50 % på ammoniakfordampningen fra den nye stald, se vilkår 2.4.3 Derudover køres 3.800 m³ gylle til afgang hos Biokraft inden det afsættes til Tornbygård og Vasegård. I nærværende miljøgodkendelse er der stillet vilkår til driften af luftrensningsanlægget og afsætningen til Biokraft.

13.4 Pesticidpåvirkning

Påvirkning med pesticider kan ske gennem nedvaskning fra det dyrkede areal samt ved punktkildeforurening i forbindelse med påfyldning og rengøring af marksprøjten. Endvidere kan der ske forurening af vandløb og søer, hvis der ikke udvises påpasselighed med vinddrift. Fyldning af marksprøjten foregår med sugning fra separat vandtank. Påfyldning af planteværnsmidler finder sted på vaskeplads, hvorfra der er afløb til gyllebeholder, eller i marken. Marksprøjten er endvidere forsynet med vaskeanordning, således at den rengøres i marken. Det er Teknik & Miljø vurdering, at de anførte tiltag vil mindske risikoen for punktkildeforurening.

13.5 Påvirkning af bilag IV arter

EU-landene har vedtaget fælles regler om at beskytte naturen. Habitatdirektivet forpligter medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngel- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges.

Arternes forekomst og udbredelse opdateres løbende gennem det nationale program for overvågning af vandmiljø og natur (NOVANA)

Der er registreringer om, at der ca. 105 m sydvest, 100 m sydøst og 350 m vest-nordvest for Lillegård findes Bilag IV arten "løvfrø".

Løvfrøen findes i det sydøstlige Jylland, på Als, Bornholm, Lolland og enkelte steder på Sjælland og Fyn. Den har en meget højtlydt og karakteristisk kvækken, som gør den forholdsvis let at opdage.

Løvfrøen yngler i mange forskellige typer vandhuller og vådområder med lavvandede tidvise vandhuller og oversvømmelser på afgræssede arealer er de mest optimale. Et godt ynglested for løvfrøen kan også være gamle, lysåbne mergelgrave med lavvandede partier og god vandkvalitet. Løvfrøen har en god spredningsevne og er i stand til at kolonisere nye vandhuller og oversvømmelser op til flere km væk fra eksisterende, livskraftige bestande.

Uden for yngletiden opholder løvfrøerne sig især i brombærbuske i levende hegn, krat og skovbryn. Foruden brombær er løvfrøens foretrukne levested på land ofte tjørn, gedebled, hunderose, slåen og hassel.

Løvfrøernes fordeling i terrænet vil i de fleste landskaber være lokaliseret til de foretrukne, ideelle yngleområder, som samtidig yder dem god beskyttelse og er gode fødesøgningssteder. I yngletiden kan hannerne om dagen opholde sig i eller ved ynglestedet, men de kan også opholde sig på de samme steder, som de lever i uden for yngletiden, og vandre frem og tilbage mellem ynglestedet og levestederne på land i aften- og nattetimerne.

Uden for yngletiden vandrer løvfrøerne ofte flere km ud i terrænet, men langt de fleste individer kan leve inden for en afstand på blot 100 meter fra ynglestedet, såfremt der er tilstrækkeligt med egnede rasteområder. I praksis vil det ofte være svært at stedfæste artens rasteområde præcist, da arten kan forekomme spredt uden for yngletiden.

Løvfrøerne overvintrer nedgravet i jorden eller på andre beskyttede gemmesteder. De kan overleve let frost. Ofte vil de grave sig ned på relativt åbne steder (græsarealer). Sandsynligvis er vinterkvarterene ofte ret tæt på ynglevandhullerne.

Det vurderes, at den nævnte bilag IV arter og dens yngle- og rasteområder ikke vil blive påvirket af afstrømning fra arealer tilknyttet produktionen på Lillegård, og det atmosfæriske kvælstofbidrag fra Lillegård vil være så ubetydeligt, at det ikke vil kunne medføre en væsentlig ændring i lokaliteternes tilstand. Teknik & Miljø vurderer derfor, at Bilag IV arten og dens levesteder ikke trues af den forestående udvidelse på Lillegård.

14 Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering

Teknik & Miljø har på baggrund af oplysningerne i afsnit ”Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug” vurderet, at der i forbindelse med driften på Lillegård er gjort tiltag, som vil sikre, at anvendelse af energi, næringsstoffer, vand og pesticider minimeres mest muligt, således at tabene til omgivelserne bliver så minimale som mulige, samtidig med at produktionen kan foregå på et rentabelt niveau. I relation til energiforbruget vurderes det, at idet ventilationen er frekvensstyret, er ejendommens energiforbrug forholdsvis begrænset.

Med hensyn til affaldshåndtering vurderes det at følges vilkårene 2.14.5 til 2.14.15 i denne miljøgodkendelse vil driften af Lillegård ikke medføre affaldsgener.

For så vidt angår spildevand fra Lillegård er der taget hånd om dette og det vurderes, at spildevandet håndteres fornuftigt og i henhold til gældende lovgivning på området. Se afsnit 9.11 – Spildevand.

15 Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener

Den primære kilde til lugt fra dyrehold er staldventilation. Der foreligger kun systematiske og anvendelige oplysninger til anvendelse i sagsbehandling om lugtemissionen fra staldanlæg. Lugtgener fra opbevaringsanlæg og lugtgener ved udbringning indgår således ikke i lugtberegningerne og reguleres derfor ved hjælp af generelle regler, herunder husdyrgødningsbekendtgørelsens afstandskrav til placering af stalde og anlæg til opbevaring af husdyrgødning.

Lugtgenestandarderne med udgangspunkt i den nuværende og kommende produktion på Lillegård er beregnet ved hjælp af OML-multi, som er en avanceret model til beregning af lugtspredning. Lugtgenestandarderne viser, at lugtgenekriterierne ifølge Lov 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er overholdt både i forhold til boliger i byzone, boliger i samlet bebyggelse og for enkelt beboelse i landzone.

Idet der etableres lugtemissionen reduceres med hvad der svare til 63% lugtrensning på alle afkast på den nye stald.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen af dyreholdet på Lillegård ikke vil betyde større gener for naboer i området omkring Lillegård – nærmeste nabobeboelse, som ikke er omfattet af landbrugspligt, er beliggende cirka 330 m fra Lillegård.

Samlet set vurderes der ikke at være væsentlige kumulative effekter i relation til lugtgener i området omkring Lillegård, idet der ikke lægger andre større husdyrproduktioner i den mest fremherskende vindretning, dvs. vest for Lillegård. Derfor vurderer Teknik & Miljø, at de nærmeste naboer ikke vil blive udsat for lugtgener, som overstiger et acceptabelt niveau.

Det skal dog nævnes, at der kan forekomme kortvarige perioder med lugtgener i forbindelse med udspreddning af husdyrgødning, men generne i forbindelse med dette vurderes ikke at blive øget væsentligt som følge af udvidelsen på Lillegård.

Med hensyn til støv- og støjgener er Teknik & Miljø vurdering, at omboende ikke vil udsættes for væsentlige gener, idet støvgener i forbindelse med produktionen ofte kun vil forekomme ved kørsel omkring ejendommens bygninger i tørre perioder, og det vurderes således generelt at støvudvikling kun vil give anledning til meget lokal støvudvikling. Samlet vurderer Teknik & Miljø, at der ikke vil være væsentligt øgede støvgener som følge af udvidelsen.

Det vurderes, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende – der er ikke mekanisk ventilationsanlægget i staldene, og foderblanding foretages indendørs. Der vil dog kunne forekomme støj fra ekstern og intern transport. Trafikken til og fra Lillegård går ad Præstegårdsvejen og forekommer primært inden for normal arbejdstid. Der er stillet vilkår til transporten af gylle gennem Vestermarie. Teknik & Miljø vurderer på baggrund af ovenstående, at der ikke vil være uacceptable støjgener for omkringboende forbundet med udvidelsen.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at der på tilfredsstillende vis er redegjort for, hvorledes fluer og andre skadedyr vil blive bekæmpet, således at gener heraf undgås. Endvidere er det Teknik & Miljø vurdering, at følges vilkårene 2.12.1 og 2.12.2 i denne miljøgodkendelse burde der ikke opstå fluegener og rotteproblemer.

Teknik & Miljø vurderer, at anvendelse af lys i staldene og udenfor bygningerne på Lillegård ikke vil medføre væsentlige problemer eller lysgener for omkringboende, forbipasserende eller landskabelige hensyn.

16 Vurdering af anvendelse af bedste tilgængelige teknik

Bedst Tilgængelige Teknik – BAT (Best Available Technique) – er en fællesbetegnelse for teknik, som kan begrænse emission af ammoniak, lugt, drivhusgasser eller begrænse energiforbruget. Anvendelse af teknikker, der er beskrevet i BAT-byggeblade, sikre at der er foretaget en vurdering af teknikkenes virkninger på miljøet, og teknikken kan anvendes på økonomisk mulige vilkår under danske produktionsforhold. I vurderingen er der samtidigt taget hensyn til eventuelle fordele og ulemper om lugt, arbejdsmiljø, dyrevelfærd m.v. Der er nedsat en følgegruppe under Skov- og Naturstyrelsen, som skal foretage denne vurdering. En beskrevet teknik, der lever op til alle ovenstående krav, har fået betegnelsen BAT. Er teknikken forbundet med store omkostninger, eller er reduktionen i ammoniakfordampningen minimal, har teknikken fået betegnelsen BAT-kandidat.

Teknik & Miljø har foretaget en vurdering af BAT anvendt inden for følgende kategorier på Lillegård: Energibesparende foranstaltninger, vandbesparende foranstaltninger, management, foderoplysninger, bedste tilgængelige staldteknologi, gødningsopbevaringsanlæg og bedste tilgængelige udbringningsteknik.

I det efterfølgende er ovenstående punkter gennemgået.

Energibesparende foranstaltninger:

I staldene er der monteret lavenergi lysstofrør. Lyset i staldene er tændt efter behov indenfor normal arbejdstid. Der er lys i staldene i ca. 10 timer i døgnet i vinterhalvåret og ca. 2 timer i døgnet i sommerhalvåret. Tidsrummet kan dog variere.

I den eksisterende slagtesvinestald og i den nye stald er/bliver der undertryksventilation med loftventiler. For reduktion af energiforbruget er der valgt frekvensstyring. Investeringen i energibesparende tiltag som ventilation med frekvensstyrede udsugningsenheder, resultere i, at der opnås en besparelse i elforbruget på ca. 50% i forhold til traditionelle spændingsstyrede udsugninger.

Efter hvert hold slagtesvin vaskes ventilatoren i staldafsnittene sammen med det øvrige staldinventar. Herved fjernes snavs mv. der kan yde modstand og forøge strømforbruget.

Al ventilation er styret af et temperaturreguleret styringssystem, som sikrer, at ventilationen kører optimalt, både med hensyn til temperaturen i staldene og el-forbruget.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (delvis lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation).

Vandbesparende foranstaltninger:

På Lillegård opnås der vandbesparelse ved at drikkekopperne, som skal forsyne svinene med supplerende vand, er placeret over krybben.

Ved vask af stalde anvendes iblødsætning, hvorefter staldene vaskes dagen efter. Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT i relation til vandforbrug.

Management:

BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion) defineret på en række områder. På Lillegård er der taget følgende forholdsregler:

Overbrusningsanlæg anvendes i staldene i henhold til anbefalingerne fra Dansk Svineproduktion for at sikre mindst muligt "svineri" på det faste gulv, hvilket giver en god staldhygiejne og der med også en lavere ammoniakfordampning.

Driften planlægges, så der under normale omstændigheder aldrig er overbelægning i stierne. Der tages dog forbehold for eventuelle strejker på slagteriet eller lignende uforudsete omstændigheder.

Vand- og elforbrug opgøres en gang årligt.

Forbrugt mængde af foder opgøres i forbindelse med effektivitetskontrol.

Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning.

Der er udarbejdet en beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle og brand m.v. er.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at ansøger bruger BAT indenfor management.

Foderoplysninger:

Der er på ansøgningstidspunktet ikke pålagt ejendommen restriktioner i forhold til fodring, hvilket der heller ikke er i denne miljøgodkendelse.

Foderblandingen tilsættes fytase, hvilket er ensbetydende med et lavere fosforindhold i foderet, da fytasetilsætningen bevirker at fosforet bedre kan udnyttes af dyrene.

Alle dyrene fodres med vådfoder i langkrybbe og der udfodres efter foderkurve, hvor fodertildelingen justeres iht. dyrenes vækstpotentiale og udnyttelse af foderet. Fasefodring er ikke valgt, da der ikke er

restløsfodring. Hvis anlægget skal blande og udfodre flere blandinger fås en øget usikkerhed pga. restmængden i foderrørene.

Foderblandingen er tilpasset dyrenes behov for næringsstoffer, hvilket sammen med en forventet bedre fodereffektivitet ved vådfodring efter kurve sikrer en reduktion i udskillelse af kvælstof fra dyrene. Det vurderes, at der anvendes BAT i forhold til foder og udfodringssystemer.

Bedste tilgængelige staldteknologi:

Med hensyn til BAT og staldsystemer er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der referencedokumentet fra bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), dels er der BAT-byggebladene og dels er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger:

I BREF står der, at følgende staldsystemer er BAT:

- Et fuldspalte gulv med et vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle
- Et delvist spaltet gulv med reducerede gødningskanaler med hældende vægge og et vakuumsystem eller
- Et delvist spaltet gulv med ventralkonvekst fast gulv eller et hældende fast gulv foran stien, en gødningsrende med hældende sidevægge og en hældende gødningsbeholder.

Ifølge Dansk Svineproduktion er de 2 sidstnævnte staldtyper hollandske typer, som ikke har fundet udbredelse herhjemme.

Endvidere findes der 3 BAT-byggeblade:

- Delvist spaltegulv med 1/3 spaltegulvsareal
- Delvist spaltegulv med skraber og køling af kanalbund
- Luftvasker med syre, rensning af 60 % afgangsluft.

På Lillegård er den eksisterende stald indrettet med delvist spaltegulv (25-49% fast gulv). Indretningen med 1/3 fast gulv er valgt for at minimere risikoen for svineri på det faste leje i forbindelse med vådfodringen. Afgangsluften fra stalden vil blive rensat ved hjælp af et biologisk luftrensningsanlæg. Anlægget skal kunne reducere lugtemissionen på alle afkast på den nye stald og 30% af ammoniak fra afgangsluften.

BAT-kravet gælder også for eksisterende dele af anlægget og der skal fastsættes en rimelig frist til at imødekomme BAT-krav. De eksisterende stalde vurderes at leve op til BAT-kravet.

Teknik & Miljø stiller vilkår om, at ved større vedligeholdelsesarbejder på anlægget (staldinventar, ventilationsanlæg og lignede) skal den valgte løsning leve op til bedste tilgængelige teknik /BAT). Arbejdet skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, som vurderer om kravet om BAT er opfyldt. Formålet er at sikre, at der fremover anvendes den på det pågældende tidspunkt bedste tilgængelige teknologi, også ved ændringer, der ellers ikke kræver godkendelse efter husdyrloven.

Det vurderes, at staldene er indrettet med BAT-teknologi.

Gødningsopbevaring:

Da der er tale om:

- Stabile beholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
- Lageret tømmes hvert år og inspiceres visuelt, således at det hele tiden sikres at beholderen bund og vægge er tætte.
- Der er ingen spjæld, men alt overpumpes via neddykket rør
- Gyllen omrøres kun umiddelbart før udspreddning

- Beholderen er overdækket med naturligt flydelag, og forbeholder som opføres i forbindelse med det ansøgte projekt overdækkes med fast overdækning og beholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrol, vurderes det, at der er BAT med hensyn til gødningsopbevaring jf. BREF.

Bedste tilgængelige udbringningsteknik:

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem. Fx:

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreder til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer, og krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha,
- krav til efterafgrøder

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding, planternes udbytte og kvælstofudnyttelsen. Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløbene.

Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Da arealerne er jordbundstype 7 og 8 (lerjord) og der primært er dyrkes vinterafgrøder, benyttes der ikke nedfælder. Nedfældning i vinterafgrøder er ikke ønskeligt, da der kommer for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning. På sort jord og græsmarker inden for bufferzoner omkring følsomme naturområder, bliver gyllen dog nedfældet jf. lovkrav.

Det vurderes, at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

Fravalg af teknikker

Brug af forsøringsanlæg er ikke relevant, idet afgangslugten skal renses for at der kan leves op til lugtgeneafstandskravet til byzone. Den eksisterende stald er desuden ikke forberedt til forsøringsanlæg, og derfor vil det være forholdsvis omkostningskrævende, at etablere forsøringsanlæg.

Ammoniakfordampningen fra staldanlægget ville kunne reduceres ved, at etablere gyllekøling i den nye stald, men dette vurderes heller ikke, set i forhold til det faktum, at det er et krav at afgangsluften skal renses.

Teknik & Miljø vurderer samlet, at kravet om bedste tilgængelige teknologi inden for de områder loven om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug stiller krav om, er opfyldt på Lillegård.

17 Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier

Lillegård er i henhold til Regionkommuneplan 2005 placeret i landzone og i et område, som er udpeget som særligt værdifuldt landbrugsområde. Ejendommen fremtræder som en samlet enhed i landskabet, idet alle

bygninger er opført i tilknytning til den eksisterende gård og således udgør ejendommens bebyggelses- og færdselsarealer en hensigtsmæssig helhed.

Landskabsrummet er meget sammensat med dyrkede marker, levende hegn, engarealer, skovarealer, spredte gårde, husmandsbebyggelse langs vejene og landsbyen Vestermarie. Noglekaraktererne for arealerne mod øst består af dyrkede marker, nogle spredte gårde og en del husmandsbrug, der ligger som perler på en snor ved Kirkevej. Det vekslende landskab gør området komplekst og giver mange fine visuelle oplevelsesmuligheder.

Lillegård ligger i dette flade åbne landskab, som indeholder spredte levende hegn og små skovbevoksninger. Ejendommen er synlig fra Præstegårdsvejen og Kirkevej. Lillegård knytter sig imidlertid til skovbevoksningen syd for ejendommen, som pakker den sydlige del af ejendommen ind og danner en ”ryg” for ejendommen. Den eksisterende slagtesvinestald ligger forholdsvis lavt i landskabet, hvilket den nye stald også vil komme til. Materialevalget til den eksisterende stald og den nye stald er valgt, således at bygningerne falder og vil falde naturligt ind i landskabets farvekombinationer. Idet den eksisterende stald og den nye er opført/opføres i elementer beklædt med grå sø-sten og med lysegråt ståltag. Den nye stald ved Lillegård vil blive placeret forholdsvis tæt på Præstegårdsvejen, og at for sikre den ”lille” landskabsfladen omkring Lillegård bliver bundet sammen med de store landskabsflader, har Teknik & Miljø stillet vilkår om, at der langs med den nordlige side på den nye slagtesvinestald, skal plantes 10 enkeltstående træer (Poppel eller Lind). Dette vil bevirke, at den lange bygningsfacade på den nye stald bliver brudt, og træerne vil bevirke, at ejendommens nordlige anlæg på sigt vil blive knyttet sammen med skovbeplantningen syd for ejendommen. Således vil den nye stald ikke opdele landskabsfladen, men træerne vil bevirke, at de store visuelle sammenhænge stadig vil være tilstede.

Det er især det forhold at den nye stald ligger så tæt ved vejen og langs med denne der betyder at staldbygningen kommer til at virke dominerende med sin store ensartede flade ud mod vejen. Det vurderes at dette forhold vil blive brudt og mildnet ved trærækken ud mod vejen, der kommer til at bryde facaden og danne overgang mellem vej og bygning.

Landskabeligt er det vurderet, at den ændring der sker omkring Lillegård, vil kunne indpasses i landskabsrummet ved hjælp af vilkåret om beplantning af poppel- eller lindetræer. Træsorterne der er valgt vokser i højden, og vil dermed på sigt give en kobling til skovbevoksningen syd for Lillegård.

18 Vurdering af tiltag ved ophør af husdyrbruget

I forbindelse med et eventuelt ophør af husdyrproduktionen vil samtlige produktionsbygninger tilhørende svineproduktionen blive rengjort, vedligeholdt eller nedrevet. Teknik & Miljø vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre, at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet.

19 Vurdering af alternativer til beskrevet produktionsudvidelse

19.1 Alternative løsninger

Alternativet til den ansøgte produktion på Lillegård vil være at forsætte den nuværende slagtesvineproduktion. Eller udvide produktionen på en lejet ejendom. Ved at placere den nye stald på en anden ejendom, vil det ikke være muligt at udnytte fordele ved et samlet anlæg og produktionen vil ikke være rentabel.

En udvidelse af produktionen på en anden ejendom vil betyde, at ammoniak- og lugtemission fra produktionen på denne ejendom øges, og forholdene på Lillegård forbliver status quo.

Det er en Teknik & Miljø samlede vurdering, at det er en fordel at udvide produktionen på Lillegård, i stedet for at opføre en ny stald på en anden ejendom. Begrundelsen for dette er blandt andet, at de fleste faciliteter til den kommende produktion findes på ejendommen.

Teknik & Miljø vurderer samlet set ikke de beskrevne alternativ som værende bedre end det ansøgte projekt i forhold til miljømæssige aspekter.

19.2. 0-alternativ

0-alternativet skal belyse de miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser der er, hvis den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres.

Udgangspunktet er at skabe en rentabel produktion på bedriften. 0-alternativet til den ansøgte udvidelse er at opretholde den nuværende produktion på det niveau den er nu. Dette vil dog reelt betyde en begyndende afvikling af bedriften, hvilket ikke er hensigtsmæssigt, såfremt man ønsker at være en part af dansk landbrug også i fremtiden. Det ansøgte projekt skal være med til at sikre, at det forsat kan være rentabelt at drive Lillegård både nu og i fremtiden. Hvis den beskrevne udvidelse af antal dyreenheder ikke finder sted, vil det betyde, at svineproduktionen ”ikke kan følge med” og bliver urentabel.

0-alternativet vil betyde, at Lillegård ikke bidrager til en øget miljøpåvirkning i lokalområdet. Det er dog Teknik & Miljø vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen på Lillegård ikke påvirker lokalområdet i negativ retning, se nærværende godkendelse.

Med hensyn til nabogener set i forhold til 0-alternativet kontra udvidelsen på Lillegård, er det Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen på Lillegård ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring Lillegård end ved den nuværende produktion – jf. afsnit 15 om lugt-, støj- og fluegener samt lysforhold.

Det er Teknik & Miljø vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at 0-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau på Lillegård, ville være en begyndende afvikling af produktionen. På nuværende tidspunkt eksporteres flere smågrise væk fra øen på grund af manglende slagtesvineproducenter. Idet en del af svinene kan opfedes på Lillegård kan det være medvirkende til, at antallet af slagtninger på slagteriet i Rønne ikke falder og dermed kan produktionsudvidelsen være medvirkende til at sikre, at Bornholm også i fremtiden har et slagteri. Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagteriet, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes. Udvidelsen vil derimod betyde øget beskæftigelse i selve produktionen samt i en række følge-erhverv.

20 Afværgeforanstaltninger

20.1 Fodermæssige forhold

Foderet tilsat fytase, hvormed der opnås et lavere indhold af fosfor i husdyrgødningen, idet fosforindholdet i foderet er lavere, når der tilsættes fytase.

20.2 Afgasning af gylle

Gylle fra cirka 44 % af husdyrene afsættes til Biokraft A/S til forgasning. I biogasprocessen forsvinder ingen næringsstoffer, da gasproduktionen hovedsageligt består af CO₂ og CH₄. I biogasprocessen nedbrydes en række af gyllens traditionelle lugtstoffer, men til gengæld dannes der nogle nye luftstoffer. Alligevel er der en markant forskel på rågylle og afgasset gylle. Afgasset gylle har et lavere tørstofindhold end rågylle, og trænger der med hurtigere end i jorden, og lugtgenerne er kortere end ved rågylle.

21 Samlet konkluderende vurdering

Der er foretaget beregninger af ammoniakfordampningen og ammoniakdepositionen til omkringliggende naturarealer. Anlægget ved Lillegård er beliggende mere end 1000 m fra naturområder, der er beskyttet i form af bufferzoner. Det vurderes at ingen af de nærliggende naturområder vil blive påvirket væsentligt af forøgelsen i ammoniakdepositionen som følge af besætningsudvidelsen. Desuden vurderes vandmiljøet ikke at blive påvirket væsentligt af næringsbelastning fra overfladisk afstrømning.

Kravet til 25 % reduktion af ammoniakfordampningen på udvidelsen i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 er opfyldt, idet der er opnået reduktion i ammoniakfordampningen ved, at der etableres biologisk luftrensning i staldene.

Landskabeligt er det vurderet, at den ændring der sker omkring Lillegård, vil kunne indpasses i landskabsrummet ved hjælp af vilkåret om beplantning af poppel- eller lindetræer. Træsorterne der er valgt vokser i højden, og vil dermed på sigt give en kobling til skovbevoksningen syd for Lillegård.

Med hensyn til nabogener er det Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde større gener for naboerne omkring Lillegård end ved den nuværende produktion. Endvidere er der beskrevet og stillet vilkår, som sikrer, at de nødvendige foranstaltninger træffes ved ophør af driften på ejendommen, således at forureningsfare undgås.

Ses der på projektets kortsigtede såvel som langsigtede virkninger på miljøet vurderes disse ikke at være af væsentlig betydning. Teknik & Miljø har vurderet, at den øgede ammoniakemission fra Lillegård ikke vil have en negativ indvirkning på naturområderne, hverken på kort- eller langsigt.

Med hensyn til udspretningsarealernes placering ligger ingen arealer i nitratfølsomme områder i forhold til vandindvinding og ej heller i fosforbelastede områder. En part af udspretningsarealerne ligger indenfor nitratklasse 1 i forhold til overfladevand. Idet der maksimalt tildeles 1,3799 DE/ha overholdes beskyttelseskravet i forhold til nitratklasse 1.

Samlet set vurderer Teknik & Miljø, at når miljøgodkendelsens vilkår overholdes, har ansøgeren truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Teknik & Miljø vurderer, at indretning og drift af husdyrbrugt, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som dette er defineret i husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

22 Generelle forhold

22.1 Tidligere offentliggørelser

Bornholms Regionskommune offentliggjorde den 9. december 2009 til 4. januar 2010, at kommunen havde modtaget en ansøgning vedrørende ønske om udvidelse af svineproduktionen på Lillegård.

Regionskommunen modtog ingen skriftlige debatindlæg som følge af offentliggørelsen.

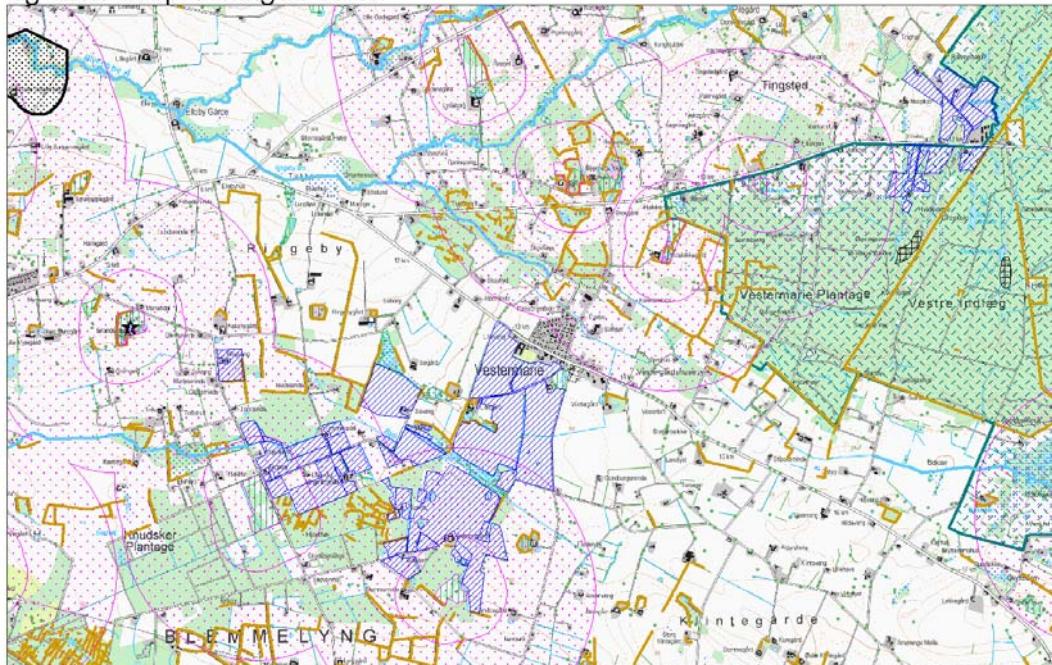
I perioden 14. juli til 25. august 2010 fremlagt Bornholms Regionskommune ”forslag til §12-miljøgodkendelse til Lillegård” i offentlighøring. Regionskommunen modtog tre skriftlige henvendelser, som er indarbejdet i denne endelige §12-miljøgodkendelse til Lillegård. Henvendelserne er resumeret og kommenteret i bilag 7.

22.2 Klagevejledning

Regionskommunens afgørelse kan påklages til Miljøklagenævnet af enhver med retlig interesse i sagen. Evt. klage skal være skriftlig og indsendes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, Skovløkken 4, 3770 Allinge. Herfra videresendes klagen til Miljøklagenævnet, der vil behandle klagen. Klagefristen er 4 uger fra 15. september 2010, hvor afgørelsen annonceres i Rytterknægten.

Bilag 1 – Udspretningsarealer, §3 beskyttet natur og EU-habitatområde, og arealer i bufferzoner

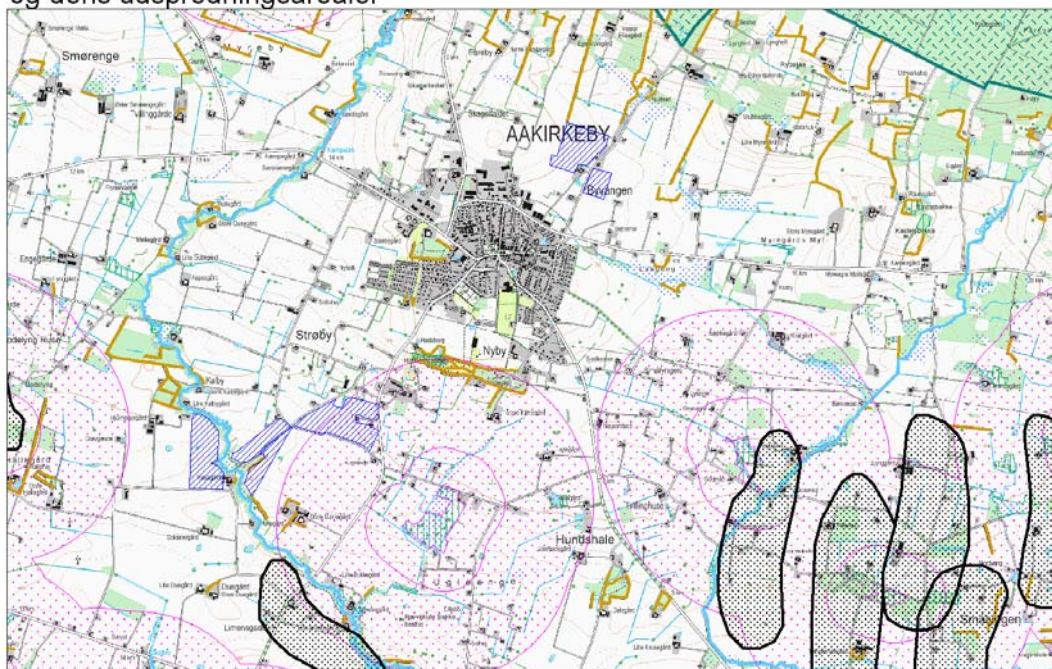
Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Lillegård og dens udspretningsarealer

- **Arealer**
- **EU-habitatområde**
- **Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Søer over 100 m², som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens**
- **Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Nærområde for vandindvinding**
- **Lavbundsarealer**
- **Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Terrænhældning over 12 grader**
- **Terrænhældning fra 6-12 grader**
- **Bufferzone omkring §7 natur**

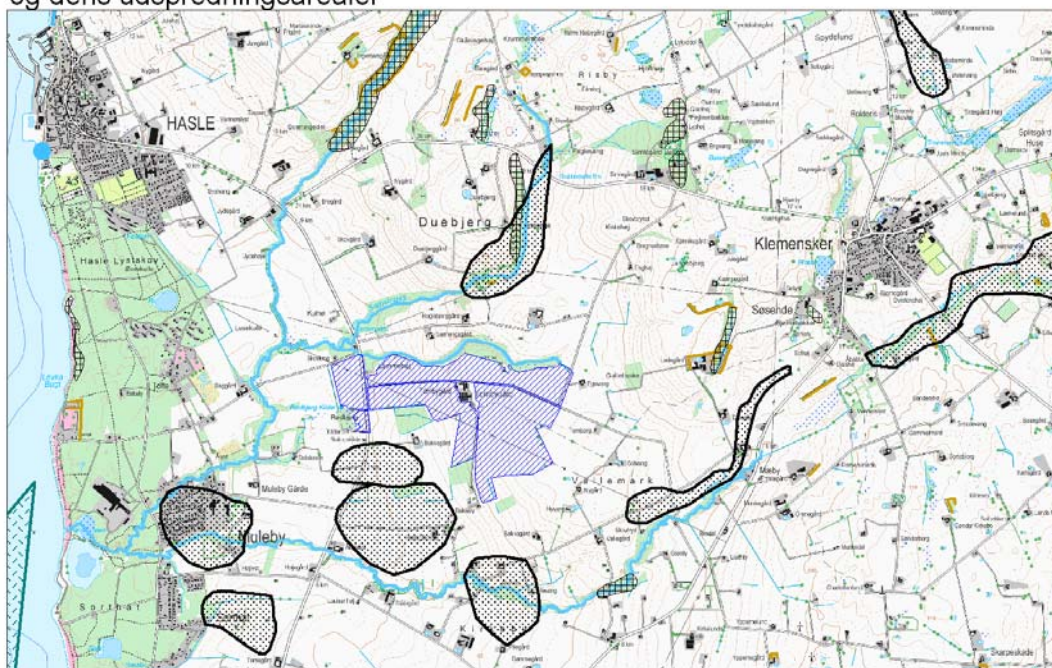

Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Lillegård og dens udspretningsarealer

- **Arealer**
- **EU-habitatområde**
- **Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Søer over 100 m², som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens**
- **Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Nærmområde for vandindvinding**
- **Lavbundsarealer**
- **Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Terrænhældning over 12 grader**
- **Terrænhældning fra 6-12 grader**
- **Bufferzone omkring §7 natur**

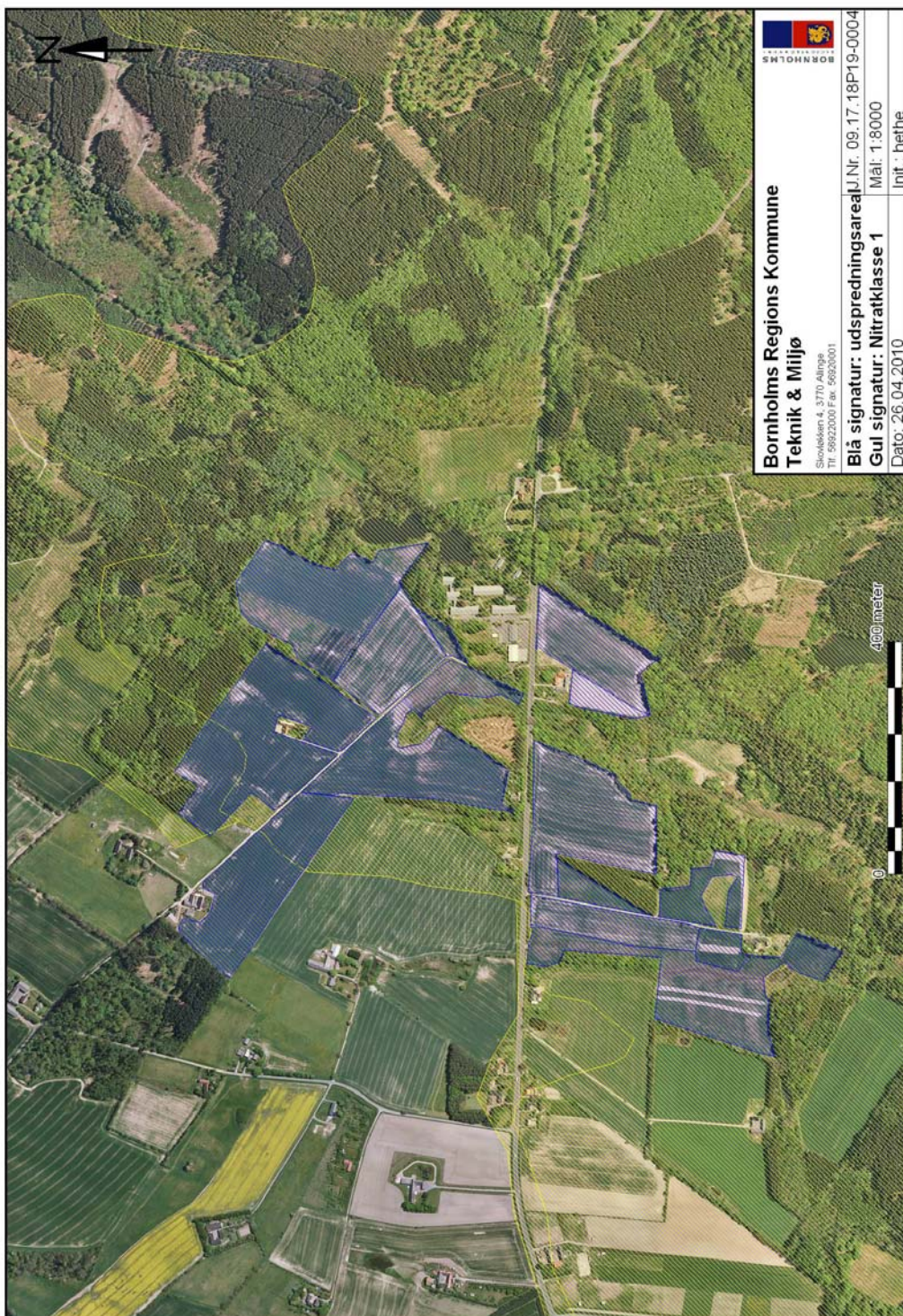
Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Lillegård og dens udspretningsarealer

- **Arealer**
- **EU-habitatområde**
- **Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Søer over 100 m², som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens**
- **Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Nærmområde for vandindvinding**
- **Lavbundsarealer**
- **Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Terrænhældning over 12 grader**
- **Terrænhældning fra 6-12 grader**
- **Bufferzone omkring §7 natur**

Bilag 2 – Udspretningsarealer i nitratklasse

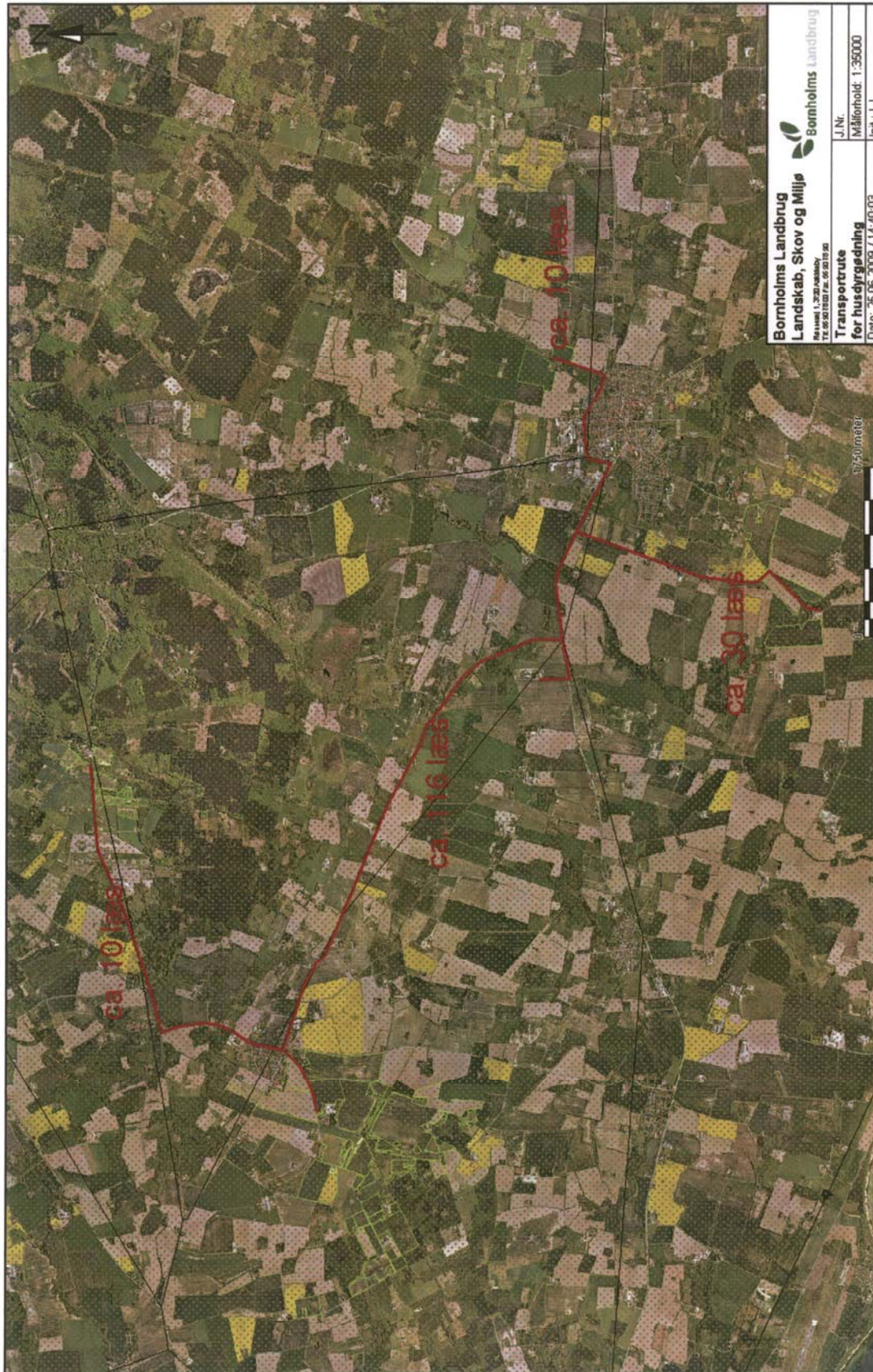

Bilag 3 – Anlægstegning

Bilag 4 – Transportrute med gylle

Bilag 5 – Beredskabsplan

Beredskabsplan for

LILLEGÅRD

INDHOLDSFORTEGNELSE

TELEFONNUMRE

BRAND- OG EVAKUERINGSINSTRUKS

OVERLØB AF GYLLE INSTRUKS

KEMIKALIE- OG OLIESPILD INSTRUKS

STOPHANER/HOVEDAFBRYDERE

TRANSPORT AF BEKÆMPELSESMIDLER

KORT

Udarbejdet af Torben Blem Koføed

Denne beredskabsplan er udarbejdet som en del af ejendommens miljøgodkendelse med det formål at stoppe og begrænse eventuelle uheld med konsekvenser for det omgivne miljø.

Planens indhold skal være kendt af gårdens ansatte mm. og udleveres til eventuel indsatsleder/miljømyndighed i forbindelse med uheld, forureninger, brand, ol.
Beredskabsplanen revideres/kontrolleres mindst 1 gang om året og skal være let tilgængelig og synlig. Beredskabsplanen findes i rød mappe på kontoret/forrum.
Kopi af beredskabsplanen findes i rød mappe på kontoret/stuehus.

Kortmateriale.

Bagerst er der et oversigtskort over ejendommen mm. med angivelse af:

- Mark- og drikkevandsboringer/brønde
- Kemikalielager (f.eks. bekæmpelsesmidler, handelsgødning, svovlsyre til forsuring)
- Dieseltanke og olietanke (overjordiske og nedgravede)
- Drænbrønde / regnvandsbrønd / afløb
- Udløbspunkter til vandløb / jord fra dræn
- Slukningsmateriel og åndedrætsværn
- Afbrydere til diverse pumper, anlæg, strømafbryder m.v.
- vt. fald/kote mod vandløb/dræn/brønde og borer
- Trykflasker/oplag af f.eks. F-gas, stationære F-gasbeholdere, svejseanlæg m.v. -
- Flugtveje for dyr/ frigørelse mm.

Husk

Ved store uheld ring altid 1-1-2, ved mindre uheld ring altid til miljømyndighederne. Er man i tvivl ring 1-1-2.

På Bornholms Regionskommunens hjemmeside kan man endvidere se mere om, hvorledes man skal forholde sig i forhold til akut forurening: www.brk.dk

Efter brand mm. tag kontakt med miljømyndighederne med hensyn til genopbygning af stald mm.

TELEFONNUMRE

Nærmeste telefon står i stuehuset og har nr. 5699 9072.
Torben Blem Kofoed har mobilnr. 2341 0243.

Miljømyndighed	kontaktes på telefon	5692 0000	spørg efter Helle Thers eller Hans Ole Bech
Falck	kontaktes på telefon	70102030	dag eller nat
Brandvæsen	kontaktes på telefon	112	dag og nat
Lægevagt	kontaktes på telefon	5695 2233	Hverdage kl. 16.00-8.00 weekend + helligdage hele døgnet
Tandlægevagt	kontaktes på telefon	5695 6700	weekender + helligdage kl. 10.00-10.30
Landbocenteret	kontaktes på telefon	5690 7800	dag eller nat
Dyrlæge	kontaktes på telefon	21715282	dag eller nat. Lars Grøntved
Foderstofforretning	kontaktes på telefon	33684400	dag eller nat
Elektriker	kontaktes på telefon	56470357 20290357	dag eller nat. Bjarno Kalf Hansen Thomas Frigaard
Smeden	kontaktes på telefon	56947450 30322016	dag eller nat. AP. Hellisen Kim I. Nielsen
VVS	kontaktes på telefon	56947450 30322016	dag eller nat. AP. Hellisen Kim L. Nielsen
Ventilationsfirma	kontaktes på telefon	56443141 40410057	dag eller nat. JL Landbrugsteknik Jens Mouridsen

BRAND- OG EVAKUERINGSINSTRUKS

Ved brand der ikke kan slukkes ved egen hjælp.

Tilkald brandvæsenet - RING 112 - oplys:

Navn, adressen og telefonnummer der ringes fra
Hvad er der sket og at det er en gårdbrand
Er der tilskadekomne - hvor mange –
Er dyrene kommet ud – art og antal der evt. er fanget

Kontakt ejeren, Torben Blem Kofoed på tlf. 5699 9072 / 2341 0243

Iværksæt rednings- og slukningsarbejde hvis det er muligt og forsvarligt, herunder fjernelse og evakuering af dyr, olie, trykflasker, gødning og kemikalier

Placering af slukningsmateriel er angivet på oversigtskortet.

Hvis det ikke er muligt at slukke branden - forsøg at begrænse den ved lukning af døre og vinduer

Modtag brandvæsenet og udlever denne mappe sammen med kortmaterialet
oplys endvidere:

Evt. tilskadekomne eller dyr der ikke er reddet i sikkerhed
Hvor det brænder
Brandens omfang
Hvor der er adgangsveje

På ejendommen findes der følgende materiel, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen:

- Pulverslukker i maskinhus

OVERLØB AF GYLLE INSTRUKS

Ved større overløb af gylle eller ved brud på gylletanken - RING 112
oplys:

Navn, adressen og telefonnummer der ringes fra
Hvad der er sket og hvor meget der er løbet ud
Om der er risiko for forurening af vandløb, eller drikkevandsboring

Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne

Kontakt ejeren, Torben Blem Kofoed på tlf. 5699 9072 / 2341 0243.

Kontakt miljømyndighederne ved tlf. 5692 0000.

Forsøg opdæmning for at undgå, at gylle løber til grøfter placeret syd for tanken (se bilag A).

Opdæmningen kan evt. foretages med jord, halmballer ol. afhængig af mængden af gylle. Er gyllen løbet til grøften skal der laves en opdæmning af vandløbet med en bigballe (se bilag A)

Modtag brandvæsenet/miljømyndighederne og udlever denne mappe med sammen med kortmaterialet

På ejendommen findes der følgende materiel, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen:

- Halm, bigballe
- Rendegraver

KEMIKALIE- OG OLIESPILD INSTRUKS

Ved større overløb af mælk, kemikalier og olie - RING 112 – oplys:

Navn, adressen og telefonnummer der ringes fra
Hvad der er sket, hvad og hvor meget der er løbet ud
Om der er risiko for forurening af vandløb, drikkevand

Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne

Kontakt ejeren, Torben Blem Kofoed på tlf. 5699 9072 / 2341 0243

Kontakt miljømyndighederne ved tlf. 5692 0000.

Forsøg opdæmning for at undgå, at det løber til grøfter placeret syd for bygningerne (se bilag A).

Opdæmningen kan evt. foretages med jord, halmballer ol. afhængig af mængden og art. Er f.eks. olie løbet til dræn kan man lave en opdæmning af vandløbet med en bigballe (se bilag A)

Modtag brandvæsenet/miljømyndighederne og udlever denne mappe med sammen med kortmaterialet

På ejendommen findes der følgende materiel, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen:

- Halm, bigballe
- Renegraver

I maskinladen samt i kemikalierummet findes der savsmuldspakker og kattegrus der kan benyttes til at opsuge spildte væsker.

STOPHANER / HOVEDAFBRYDERE

Afbrydere til diverse pumper, anlæg, strømafbryder m.v. er noteret i bilag A.

Vand

Hovedhane sidder ved Præstegårdsvejen ved indkørsel til ejendommen.

I svinestalden sidder en stophane ved hver sektion. Hanen er placeret i gangen.

Elektricitet

Hovedindgang el er i den vestlige ende af stuehuset.

Eltavler med hovedafbryder sidder ved: Stuehus, halmfyr, maskinhus samt forrum svinestald.

I svinestalden sidder en el afbryder for hver sektion. Afbryderen er placeret i gangen.

Placering af el-tavler: Se bilag A.

Nye ampere sikringer opbevares ved eltavler.

Der bruges automatsikringer i svinestaldene.

STRØMSVIGT INSTRUKS

Vurder om dyr vil lide under træk fra nødopluk eller varme.

Tjek alle stalde og se, om nødoplukket er åben.

Begræns trækgener og varmeudvikling (overbrusning).

Kontroller at der ikke sker forurening som følge af manglende strøm til pumper ol.

Ved strømsvigt på over ca. 2 timer, ring til Østkraft og forhør om varigheden af udfaldet.
Telefon nr. 5696 0930.

Eventuelt iværksæt opstart af nødstrømsgenerator.

TRANSPORT AF BEKÆMPELSESMIDLER

Sørg for sikker transport af kemikalier til ejendommen og mellem ejendom og marker.

Bekæmpelsesmidler skal under transport være sikret mod stød og uheld. En lukket tæt plastkasse (eks. en køleboks) er velegnet.

Medbring en spand/sæk med fint savsmuld til opsugning af spildt middel samt en skovl og f.eks. plasticposer/plastspand til en hurtig indsats. Uanset koncentrationen kan et spild på mindre end ca. 2 liter med en hurtig indsats fjernes fra jorden.

Medbring altid en mobiltelefon således at det er muligt at hurtigst at tilkalde hjælp ved held.

Hvor der arbejdes med bekæmpelsesmidler, skal der være førstehjælpeudstyr og øjenskyllmiddel til rådighed

Meget giftige og giftige bekæmpelsesmidler skal overalt opbevares forsvarligt under lås. Øvrige bekæmpelsesmidler skal opbevares forsvarligt. For alle midler gælder, at de opbevares utilgængeligt for børn og ikke sammen med eller i nærheden af levnedsmidler, foderstoffer m.v.

Derudover gælder følgende:

- Kemikalierummet skal være godt ventileret, tørt og frostfrit med god belysning.
- Der skal findes et sugende materiale f.eks. savsmuld til opsamling af spild.
- Døre skal være forsynet med en støbt kant, der kan tilbageholde eventuelt spild.
- Gulve skal være tætte og uden afløb.

Bilag 3: Oversigtstegning

Bornholms Landbrug
Landskab, Skov og Miljø
Forsvarets Forsknings- og Udviklingscenter
Lillegård, Vestermarie

Bornholms Landbrug

J.Nr.	Målestok: 1:1000
Dato: 11.06.2009 / 12:48:12	
Int.: LJ	

Bilag 6 – Beregninger vedr. lugtemission vha. OML-modellen

Lillegård
Præstegårdsvejen 3
3700 Rønne

Aakirkeby, den 18. juni 2010

Vurdering af lugtspredning omkring svineproduktion

En OML-lugtberegning er udarbejdet til vurdering af muligheden for at udvide den eksisterende slagtesvineproduktion på Lillegård, Præstegårdsvejen 3, 3700 Rønne.

Den eksisterende stald har i alt 2.024 stipladser fordelt på 6 sektioner á 324 stipladser samt 2 mindre sektioner (sygestier/afkastning) á 40 stipladser. Stierne er indrettet med delvist fast gulv.

Der ønskes opført en ny stald med et tilsvarende antal stipladser. Stalden ønskes placeret parallelt med den eksisterende stald. Stierne indrettes med delvis fastgulv.

Slagtesvinene indsættes ved 30 kg og leveres til slagt ved 107 kg. Gennemsnitsvægten i stalden bliver på maks. 70 kg.

Den eksisterende stald er mekanisk ventileret. Der er 2 afkast pr. sektion af typen Ø800 med en ydelse på 19.500 m³/time. For hver sektion er der placeret et afkast i kip med en afksthøjde på 7,7 m over terræn og et afkast på tagfladen med en afksthøjde på 4,5 m over terræn. Der er et afkast i hver af de to mindre sektioner. Afkastene er af typen Ø600 med en ydelse på 9.800 m³/time. Afkastene er placeret på tagfladen 6 m over terræn. Alle afkast er koniske. Bygnings-højden er 7,0 m.

Der etableres et luftrensingsanlæg på den nye stald. Afkastene på stalden samles i forbindelse med luftrenseren. Der bliver i alt 12 afkast af typen Ø800 hver med en ydelse på 19.500 m³/time. Afkastene placeres på luftrenseren og afksthøjden bliver på 10,2 m. Alle afkast er koniske. Bygningshøjden er 9,2 m.

OML beregning

Til OML beregningen anvendes standardmetrologiske datasæt for en repræsentativ 1-årig periode fra Kastrup. Der beregnes på en tidsserie, timevis over et helt år. Resultatet er månedsvis opgjorte 99-percentiler på timebasis, hvor det er den største 99-percentil, der skal sammenlignes med negrænserne i lugtvejledningen.

Genekriteriet for boliger i byzone/sommerhusområde		5 OUE/m ³
Genekriteriet for boliger i samlet bebyggelse	7 OUE/m ³	
Genekriteriet for enkelt boliger i landzone	15 OUE/m ³	

Måling af afstand på Bornholms Regionskommunes kort viser, at der er min. 478 m fra det indsatte 0-punkt til byzonen nord, nordøst for staldanlægget.

Der er indtastet data for hvert enkelt ventilationsafkast, dvs. (x,y,z koordinat). Nulpunktet for beregningen er fastsat til det midterste afkast nederst på tagfladen mod nord på den eksisterende stald. Data vedr. luftydelse ved maksimal staldbelægning indtastet. Lugtemissionen er beregnet ud fra 300 OUE/s/1.000 kg, svarende til slagtesvin på delvis fastgulv.

Den gennemsnitlige ruhed i beregningsområdet er estimeret til 0,1106 m ud fra at hovedvægten udgøres af landbrug (a_L = 50 %) kombineret med ringe vegetation (a_R = 25 %) mod byzone og blandet natur (a_M = 25 %) opstrøms for kilden (Ruhed = exp (0 - 1,204 * a_M - 2,303 * a_L - 2,996 * a_R - 6,908 * a_V)).

Terrænet er svagt stigende mod byzonen. For receptorer i retning 20 til 90 (mod byzonen) og i en afstand på 470 til 485 m er terrænhøjden sat til 4 til 6,5 m.

Der er placeret en gastæt silo umiddelbart syd for den eksisterende stald. Der er indregnet en generel bygningskorrektur for de afkast placeret tættest på den gastætte silo.

Lugtgenegrænsen er beregnet for tre mulige alternativer.

Alternativ 1

Den nye stald opføres med i alt 2.024 stipladser.

For at overholde lugtgenegrænsen på 5 OUE til byzonen skal lugtemissionen reduceres med min. 63 % på alle afkast på den nye stald.

Tabellen angiver lugtemission pr. stald og pr. afkast ved alternativ 1.

Stald	Antal afkast	Stipladser	Gns. vægt pr. dyr	Maks. kg dyr på stald	OUE/s (µg/s)	OUE/s/ afkast	OUE/s/ afkast m. reduktion
Slg., eks.	12	1.944	70	136.080	40.824	3.402	3.402
Slg., eks.	2	80	70	5.600	1.680	840	840
Slg., ny	12	2.024	70	141.680	42.504	3.542	1.311

Alternativ 2

Afkasthøjden øges med 1 meter for alle afkast på den eksisterende stald.

For at overholde lugtgenegrænsen på 5 OUE til byzonen skal lugtemissionen reduceres med min. 45 % på alle afkast på den nye stald.

Tabellen angiver lugtemission pr. stald og pr. afkast ved alternativ 2.

Stald	Antal afkast	Stipladser	Gns. vægt pr. dyr	Maks. kg dyr på stald	OUE/s (µg/s)	OUE/s/ afkast	OUE/s/ afkast m. reduktion
Slg., eks.	12	1.944	70	136.080	40.824	3.402	3.402
Slg., eks.	2	80	70	5.600	1.680	840	840
Slg., ny	12	2.024	70	114.680	42.504	3.542	1.948

Alternativ 3

Antallet af stipladser i den nye stald reduceres fra 324 til 270 stipladser pr. sektion, i alt 1.700 stipladser.

Afkasthøjden øges med 1 meter for alle afkast både på den eksisterende og nye stald.

For at overholde lugtgenegrænsen på 5 OUE til byzonen skal lugtemissionen reduceres med min. 35 % på alle afkast på den nye stald.

Tabellen angiver lugtemission pr. stald og pr. afkast ved alternativ 3.

Stald	Antal afkast	Stipladser	Gns. vægt pr. dyr	Maks. kg dyr på stald	OUE/s (µg/s)	OUE/s/ afkast	OUE/s/ afkast m. reduktion
Slg., eks.	12	1.944	70	136.080	40.824	3.402	3.402
Slg., eks.	2	80	70	5.600	1.680	840	840
Slg., ny	12	1.700	70	119.000	35.700	2.975	1.934

Med venlig hilsen

Kirsten Kyndesen

Bilag 7 – Modtagne indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode

Teknik & Miljø har i forbindelse med den 2. offentlighedsperiode fra 14. juli til 25. august 2010 modtaget tre skriftlige bemærkninger. Henvendelserne er resumeret nedenfor:

Økonomi- og Erhvervsministeriet har meddelt, at ministeriet ingen bemærkninger har til forslaget.

Afdelingsrådet på Vestermarie Skole har meddelt, at det er vigtigt med stort fokus på miljøet både i det hele taget, men også når det gælder vores nærområde. Dog mener de også, at det er vigtigt ikke at bremse udviklingen. Afdelingsrådet er overbevidst om Lillegård overholder de miljømæssige krav. På nuværende tidspunkt er skolen ikke generet af lugtgener fra Lillegård, og de forventer dette forsætter, og derfor ingen indvendinger i mod en udvidelse af produktionen på Lillegård.

Det Økologiske Råd [DØR] fremsendt følgende bemærkninger:

- 1) Teknik & Miljø anmodes om, at stille vilkår om, at ammoniaktabet ikke må overstige Miljøministeriets vejledende emissionsgrænser, som kan opnås ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) for slagtesvin.
- 2) DØR bemærker, at der er 109,2 kg N/DE i svinegyllen, hvilket viser, at der fodres langt over de gødningsnormer, der er aktuelle i dag og som er baggrunden for de nye regler for beregning af dyreenheder. Med et ammoniaktab på 13,8 kg N/DE bliver N-udskillelsen på 123, kg N/DE, hvilket er alt for højt, da ændringen af DE havde til formål at bringe N ab lager op på 100 kg N/DE.

Teknik & Miljø's bemærkninger:

Ad 1) Teknik & Miljø er enig med DØR i, at den vejledende emissionsgrænse for ammoniak skal fremgå af miljøgodkendelsen i henhold til Miljøministeriets vejledning. Teknik & Miljø har beregnet den vejledende emissionsgrænse til:

Eksisterende anlæg:

$(0,35 \text{ kg NH}_3\text{-N pr. prod. Sl.gris}) * (222,9 \text{ DE} * 35,48 \text{ prod. Sl. Gris pr DE}) * 1,091 = 3019,86 \text{ kg NH}_3\text{-N}$

Nyt anlæg: $(0,29 \text{ kg NH}_3\text{-N pr. prod. Sl.gris}) * (229,4 \text{ DE} * 35,48 \text{ prod. Sl. Gris pr DE}) * 1,091 = 2575,13 \text{ kg NH}_3\text{-N}$

N

Total: 5594,99 kg NH₃-N

Dette fremgår nu af afsnit 13.3 *Ammoniakdeposition til naturarealer* og af vilkår 2.4.3. Af vilkår 2.4.3 fremgår følgende: "Kravet om 25% reduktion på ammoniaktabet fra stald og lager, samt opfyldelse af BAT-kravet betyder, at ammoniakfordampningen ikke må overstige 5594,99 kg NH₃-N. Til opfyldelse af dette krav har ejeren af Lillegård valgt følgende teknologi: Et biologisk luftrensingsanlæg, der har en effekt på minimum 50 % på ammoniaktabet fra den nye stald".

Ad 2) I forbindelse med, at der foretages beregninger i IT-ansøgningsystemet

www.husdyrgodkendelse.dk], så anvendes den nye dyreenhedsberegning, samtidig med, at beregningsgrundlaget for kvælstofindhold i husdyrgødningen fastholdes til normtal 05/06.

Når antallet af svin pr. dyreenhed stiger, falder antallet af dyreenheder ved det samme antal producerede svin, og når antallet af dyreenheder falder samtidig med, at kvælstof og fosfor indholdet fastholdes, så stiger gyllens indhold af kvælstof pr. dyreenhed.

Der skal således regnes i gamle dyreenheder for, at man kan komme frem til det korrekte kg N/DE.

Produktionen på Lillegård efter udvidelsen svarer i gamle dyreenheder til 498,70 DE og produktionens afkast i kvælstof er 49.359 kg N, hvilet svarer til 98,97 kg N/DE.

Teknik & Miljø vurderer derfor at produktionen lever op til gældende lovgivning om maksimalt 100 kg N/DE, når der er tale om rågylle.